

R. Simon

①

שאלות ותשובות מהרי"ל

לרבינו יעקב מולין זצ"ל

יוצא לאור על פי כתבי יד ודפוסים
עם שינויי נוסחאות, ציוני מקורות, הערות, מפתחות ומבוא

על ידי
הרב יצחק סץ

מפעל תורת חכמי אשכנז
מכון ירושלים • תשמ"מ

זמני הלי חקירה ②
(חזונו בזמני אצלנו באופן ואלוהי מן הצד)

לא גמירנא, לא ידע
 כמו בפה. אכן מטיו
 נזק [צרורות] ד) זה
 לה דחשיב ה) חיצ
 שתקע בכלי זכוכי
 כגופו ליפטר, וקיימ
 אי לאו הלכתא, אכ
 קיסם, אורחא דמלו
 הכירא טובא איכא
 הגוי אש חדשה כ
 שנוהגין בגויות י)
 ומצאו עילה זו שנ
 נפוח המבעיר העיי
 עביד מידי באש פ,
 המיימוני ה) התיר ו

אך כל מה שכת
 אבל אם יש כאן
 דולק יג) בלאו הכי
 די לחתיכה זו, ובו
 לחתוי גחלי, דהת
 בכמה דוכת' החותו
 בנפוח לא ידעני ו
 ב) וי"ש דכתב,
 ד) ע"פ ג.ו. וק
 ז) גלפוס: גדוליו
 בקריינווטה. ג.ו.ו. :
 יא) תשוב דנוקרב,
 גישולו כנו, ג.ו.ו.

- 3 ב"ק יז, ב בשינו
- 4 עיין חילופי גרסא
- 5 ב"ק יח, ב.
- 6 שם טו, ב.
- 7 וכן פסק הרמ"א
- 8 עיין טור יו"ד ס
- 9 משמע דמועיל ח
- 10 יו"ד סי' קיג (דף ק
- 11 מרדכי ע"ז סי'
- 12 ע"ז פ"ב סי' לו
- 13 רמב"ם מאכלה

- א היועיל נפוח בפה בבשולי גוים.
- ב שחיטת אפיקורס כגון מבזה ת"ח וכל הני דאיתא בפרק חלק³ אם כשירה. גם באר לי שהמיימוני פ"י בהלכות תשובה⁴ אפיקורס בענין אחר מהגמרא.
- ג איך נהגו להקל לשמוע דברי בעל דין שלא בפני חבריו.
- ד מי שיש לו בן חרש שוטה אם קיים פריה ורביה.
- ה מי ששונא חבריו אם חייב לבקרו או רשות או שמא איסור איכא דנראה כשמח לאידו.
- ו מת אביו או שאר מת ויש עליו בגד שחש לקורעו היחליף ושוב יקרב.
- ז המלמד בתו תורה למה כמלמדה תפלות⁵, והלא כל מצות עשה שלא הזמן גרמא חייבת בו וכל מצות לא תעשה כמעט, ואיך ידעו אם לא ילמדו, ומשכחנא כמה נשים גדולות בתורה כמו ברוריא, וכאלה רבות, ואמרו רבותינו⁶ בימי חזקיהו כו' עד לא מצאו תנוק ותנוקת כו'.
- ח אי שרי לטלטל מוקצה ע"י נפיחה.
- ט אי שרי לטלטל שעות של חול בשבת ללמוד על ידיה.
- י אי שרי ללמוד פירוש מאיוב וירמיה ואלו מגלחין בט' באב.
- יא ואי שרי ללמוד בט' באב ובאבילות בשתיקה ובהרהור.

והא לך התשובות¹

מה אשיב לאדוני, אשר תהה בקנקני, ולאו מילתא כי האי תיהא, דלית ביה אלא קיוהא, לאדוני כמלאך השם, וחרון אפו עושה רושם, על כן וחלתי ואירא, אם אומרה אם לא אומרה, אם אומרה הנני עובר, במקום גדולים אל תדבר, ואם לא אומרה אני סרבן, לגדול מלמד ודרבן, והכריע ביניהם השלישי, ויוציאני לחפשי. וכך גלחמים הסרעפים, פוסחים על שתי הסעיפים, וכה אמר לי מה לך במקום הזה לעצור מילך הלא אינה הלכה למעשה אם נבלת בהתנשא, כי רבים הללים הפילה² נאמר על המורה הוראה ולא נגמר, אבל בקרקע לפני הרב לדון, אין הראייה דומה לגדון, והזהר מהחליף דתות, והא שתיים ושליש דלתות, ולהתחיל מן הצד ניתן לנו רשות, ע"כ תתודע לרשות, ותשמע אליו ותאבה, ודעתי הקצרה לפניו תרוה, ושום אדם לא ישגיחך, אם לא יסכים עמך רבך, ופרוס שלומי למי' הרב טרם אליו תקרב, אם תעשה הדברים האל, והיית נקי מהשם ומישראל.

ועתה יגדל נא שלום אדוני מזה"ר יצחק שי', אחרי אשר הוקקתני לחוות דעי לא אוכל לעבור פי מורה, פן אהיה נקרא נער ממרה.

לענין שאילה קמייטא דשאלנ' א) מר קמי' היועיל נפוח בפה בבשולי גוים, שותי' דמר

א) דשילנא קדמך, ג.ו.ו.

- 3 סנהדרין צט, ב.
- 4 פ"ג ה"ח.
- 5 סוטה כא, ב, כל המלמד בתו תורה כאלו מלמדה תפלות.
- 6 סנהדרין צד, ב, "בדקו מדן ועד באר שבע כו' ולא מצאו תינוק ותינוקת איש ואשה שלא היו
- 1 בקיאי' בהלכות טומאה וטהרה כו"ו.
- 2 תשובה : ב.מ. דף 141, א סי' קעב ; אגור סי' א' שג בקיצור ; ב"י יו"ד סי' קיג (דף קעט, ב) בשם מצאתי כתוב.
- 1 מס' קצג—רא.
- 2 זה ת"ח שלא הגיע לתוראה ומורה, סוטה כב, א.

לא גמירנא, לא ידענ' מה ב) שכתב מר בפה, וכי אין להסתפק כמו כן במפוח ג) או בשפופרת כמו בפה. אכן מטיבות' דמר נראה לענ"ד דאין כאן ספק, דפרק כיצד הרגל פ' פריך רבא חצי נזק (צרורות) ד) האי כחו ה"ד אי כגופו כו' ומסיק לעולם כגופו וח"נ צרורות הלכתא גמירי ← לה דחשיב ה) חיציו ולענין) שבת פ' חייב, ונפוח הפה חשיב כחו דמייתי התם פ' מתרגגול שתקע בכלי זכוכית כו', ובודאי כגופו דמי דאם לא כן הוי קנסא כדפריך רבא פ' ואי לאו כגופו ליפטר, וקיימא לן דממון הוא פ', וכיון דכגופו דמי ומדינא אפילו נזק שלם בעי לשלומי אי לאו הלכתא, אמאי לא יועיל בפה כמו ביד פ'. גמי דמייתי בכל דוכתא פ' חתוי גחלים ז) או קיסם, אורחא דמלתא הוא, וסברא הוא דעיקר טעמא דמהני חתוי משום הכיר' הוא והכא הכירא טובא איכא שמבעיר האש פ'. ואפילו אם נשאר לו גחלת (חשיב) ח) מאש ישראל וביער הגוי אש חדשה מאות' גחלת התירו רבותינו פ' ז"ל כי (הא) ט) הוקשה בעיניהם המנהג שנוהגין בגויות י) שפחות עושות אש בבית אדוניה' ישראל ואין שום ישראל מהתה בכל' ומצאו עילה זו שנשאר שום דבר מאש של אתמול ומכח זה התירו, וכי אין היכר גדול מזה נפוח המבעיר העיקר. וכן אם ישראל מהפך בבשר מותר משום דמקרי יא) בשולו אפילו לא עבד מידי באש פ', ואפילו הוא נצלה בלאו הכי כדאיתא באשרי פרק אין מעמידן יב) וכן המיימוני פ' התיר בבשר לאש. ל

אך כל מה שכתבתי לא כתבתי אלא שבנפוח מדליק העצים יב) הכבויים ונדלקי ע"י כחו, אבל אם יש כאן גחלים לחיכות ועצים דולקות ובנפוח מוסיף המימות אף על פי שהכל דולק יג) בלאו הכי כמו שעושים הנפחים, או יד) אין מקרי בשולו כיון שבלאו הכי יש חמימו' די לחתיכה זו, ובהמימו' לא יתקרב בשולו אפילו פורתא יב) ובהא לא קאמרינן יא) ולא דמי לחתוי גחלי, דהתם מיירי שמבעיר טו) מקצתו כדאיתא התם בפירקי יב) ומייתי לה בתו' יב) בכמה דוכת' התוהה בגחלי' בשבת כו' מפני שהוא מבעיר כו' וה"נ אם מקצתו בכבוי ומבעירו בנפוח לא ידענ' מ"ש. וּבְאֲשֵׁר י"ז איתא דשלקות משום חתנות וחתוי גחלים כתב י"ז בשם

- ב) י"ז דכתב, ג.ו. וקריוונטה. ג) גדפוס: ננפות, ותקנתיו ע"פ ג.ו.
- ד) ע"פ ג.ו. וקריוונטה. ה) וחשיב, ג.ו. ו) לענין שזירי הייב, ג.ו.
- ז) גדפוס: גדולים, ותקנתיו ע"פ ג.ו. ח) תינה זו תוספת דפוס האנווא, וליחל
- נקריוונטה. ג.ו. ג.ו. ג.ו. ט) גחלים לוחשות ו"לש. ט) הסר ג.ו.
- יא) וסוס דוקרנ, ג.ו. יב) הגחלי, ג.ו. יג) נללה, ג.ו. יד) אם אין מקרנ
- גישולו כו', ג.ו. טו) ויירי שמועיל ומקתן לנישול המלכל ומייתי לה בתום, ג.ו.

- 3 ב"ק יז, ב בשינוי קצת.
- 4 עיין חילופי גרסא ובאבני נזר או"ח סי' נז ונח.
- 5 ב"ק יח, ב.
- 6 שם טו, ב.
- 7 וכן פסק הרמ"א יו"ד סי' קיב סעיף ט.
- 8 עיין טור יו"ד סי' קיב וקיג.
- 9 משמע דמועיל חתוי בבישול עכו"ם ודלא כב"י יו"ד סי' קיג (דף קעט, ב), ועיין ד"מ שם.
- 10 מרדכי ע"ז סי' תתל.
- 11 ע"ז פ"ב סי' לב.
- 12 רמב"ם מאכלות אסורות פ"ז הט"ז.
- 13 עיין פ"ח יו"ד סי' קיב ס"ק יט שהרשב"א סובר שכן מקרב בשולו.
- 14 עיין לשון האגור סי' א' שג. ועיין בד"מ יו"ד סי' קיג אות ו ובתורת חטאת כלל עה דין יז שהקיל. 15 עיין חו"ס ע"ז לת, ב ד"ה ואתא ועיין חילופי גרסא.
- 16 תוספתא שבת פ"ב ה"ז, מובא בכריתות כ, א.
- 17 לא מצאתי ברא"ש אבל כן הוא ברמב"ם מאכלות אסורות פ"ז ה"ט ובטור יו"ד סי' קיב.
- 18 ע"ז פ"ב סי' לג בשם הרמב"ם מאכלות אסורות פ"ז ה"ג.

ר"ל
אר לי
אידו.
זיבת
תורה
כו.
הא,
זרה,
למד
שתי
גלת
לפני
חיל
דוח,
גרב,
וכל
זמר
א
שם
א.

לך כלאחר יד גדול מן אפי' ניעור משום דהכלי מוקצה ומטלטל ליה כי

ב ולטלטל השעות, איסור ברור, ואפי' הכי שמלאכתו לאיסור דלמן חשיב מדידה של מצוח התורה כי התיא דהילקו אם כן יתלה למידה ז' הזמן, מ"מ יש-לדמות. דבר המטלטל בתוך המ ואחר שגדול הדור גנ חול החוליות ואיני יוד ואפשר דגרע טפי דמוד

גדה וכיוצא בזה, והכל ע"פ הקבלה מבחוץ, ובימי חזקיה ⁸ שהיה טומאה וטהרה נוהג, והוא בכל יום, היו בקיאות בו ומייתי ראייה ⁹ שהיה מרביץ תורה בישראל כי אלולי שהיתה הרבצת תורה באנשים מנ"ל לנשים, עמי הארץ, ולתנוקת לידע כל זה, וכן צריך לומר דהא דקאמר נמי תנוק ותנוקת, וכי ס"ד שלמדו כל זה, אלא על פי קבלת אביהם שהיו בקיאיין וגדולים בתורה הכי נמי נשים, ועבד[ים] ד) נמי חייב[ים] ה) בכל המצות שהאשה חייבת בהן ¹⁰ ואסור ללמדן תורה ¹¹, ואפילו הכי מצינו מהם שהיו גדולים בתורה כגון טבי עבדו של ר' גמליאל שהיה ישן תחת המטה לשמוע דברי חכמים כדאיתא בתו' דסוכה ¹² וכן שפחתו של רבי ¹³ וכחאי גונא טובא בתלמודא, וברוריה ¹⁴ וכיוצא בזה. אי נמי ¹⁵ שע"פ אביהם עשו וצ"ל דאביהם סבר[ו] ו) כבן עזאי דאית ליה פרק היה נוטל ¹⁶ חייב אדם ללמד בתו תורה כו'.

אמנם יותר נראה לי שמעצמם עשו שהרי ברוריה הוכיח' סופה על תחילתה ¹⁷ שלא סמכה על דברי חכמים שאמרו נשים דעתן קלות, וראש לחכמים ¹⁸ אמר אני ארבה ולא אסור ולא אטה כו', והכי נמי סמכה על צדקתה שלא תעבור על [ידי] ו) הלמוד. ואפילו לדברי מר נמי אין ז' מיושב שהרי מה לה ח) דברי הימים ¹⁹ פרק תמיד נשחט רק תורה שיש בה ט) המצות היה לה ח) ללמוד, אלא לא מטעם זה עשתה אלא כדפרישית, שמרצון נפש עשתה.

סימן ר (רכז-רכח)

[תשובה לשאלת מה"ר יצחק בכ"י קאני, ח]

76

א ולטלטל מוקצה על ידי נפיחה, אף על גב דכתבתי לעיל דכחו כגופו דמי, מכל מקום אין נראה לאסור זה דהכא תלי באורחא לטלטל, בכה"ג א) וטלטול מן הצד ועל ידי שינוי כלאחר יד שרינו, דתנן הקש שעל המטה ² כו', וכן פוגלא ³ שרינו כו' אליעזר בן תראי ב) אף על גב דודאי מניו עפר ממקומו, וכן ביצה דאסר רב יוסף גזירה שמא יזוז לגירסת ר"ת ג) פרק כירה ⁴, פ"י שמא יזוז עפר בידים אבל כל מה שמזיז בביצה משום הא לא אסרינו ואין

- ד) ע"פ ג.ו. וקריוונסה. ה) ע"פ ג.ו. ו) ע"פ ג.ו. ז) נדפוס הלנוול וקרלקא: ליתא, ותקנתיו ע"פ קריוונסה. ח) נדפוס: לסס, ותקנתיו ע"פ ג.ו.
- ט) נדפוס: נהס, ותקנתיו ע"פ ג.ו.
- א) וכה"ג נטלטול מן הגד ע"י כו', ג.ו.

- 8 סנהדרין צד, ב.
- 9 חגיגה ד, א.
- 10 כתובות כח, א.
- 11 כ, ב ד"ה ראיתם. ועיין ירושלמי כתובות פ"ב ה"י ומגילה פ"ד ה"ג שלמדו רבו, והקרוב העדה פ"י כשהיה ר"ג מלמד עם החכמים שמע טבי, אבל הפני משה שם במגילה פ"י שהיה ת"ח ולפיכך למדו ר"ג.
- 12 מגילה יח, א.
- 13 פסחים סב, ב.
- 14 זה נמשך אדלעיל שידעו בקבלה אי נמי כו'.
- 15 סוטה כ, א.
- 16 מובא ברש"י ע"ז יח, ב ד"ה ואיכא דאמרי.
- 17 שלמה המלך, סנהדרין כא, ב.
- 18 ספר יוחסין מתני' דדברי הימים כמובא בפרק תמיד נשחט, פסחים סב, ב.
- סימן ר: ב.מ. דף 143, ב רק לענין טלטול ע"י נפיחה; ג. דף 17, א; ב"י או"ח סי' שח (דף סו, ב) בשם תשובת מהרי"ל.
- טע"ף א:
- 1 בס"י קצנ.
- 2 לא ינענענו בידו אלא מנענעו בגופו, שבת קמא, א.
- 3 שם קכג, א.
- 4 כנראה כוונת רבינו מה שכתב חו"ט שם לט, א ד"ה מפני, בשם ר"ת שלרש"י צ"ל הגרסא ש מ א

א וללמוד בט' באו לחלק בין הפי[ן]רוש] וה בשופטני עסקינן שאינ פ' כירה, ג.ו. עיין הג א) נדפוס הלנוול: פ"י ג"י. ד) שנת, כו ה) נהלנוול וקרלקא: נתיס], כן נ"ל ע"פ י על של חול ולמוני כתב א) נסחפק למוני, ג"י

יזין, אבל הוא בעצמו חו לגירסת רש"י. 5 שם קמב, ב. 6 דברי רבינו לענין נפ סי' שח סעיף ג. טע"ף ב: 1 כ"כ רבינו בשו"ת מ טע"ף ב. ועיין לקט יושר (כנראה מהרא"י) שאסור כמה שעות הפך. 2 דבעד מצוה בשבת ע

לך כלאחר יד גדול מזה, וביד לא אסרו אלא משום משה ד) גומות. והא דאסרינו במניח⁶
אפי' ניעור משום דהכלי עצמו נעשה בסיס לדבר האסור ומטלטל מוקצה בידים שהכלי נעשה
מוקצה ומטלטל ליה כי אורחיה⁶. L

[תשובה לשאלת מה"ר יצחק ב"ר קצנא, ט]

ב ולטלטל השעות, שמעתי כבר איד שנתנו בדבר לפני מהר"ר וייבש א) ז"ל ולא מצאו
איסור ברור, ואפי' הכי היתר ב) נמי לא אמר בו לפי שנתפשט האיסור. ויש לומר דהוי כלי
שמלאכתו לאיסור דלמדידה נעשה. ואף על גב שלמצוה ג) בשכר² שרי, מאן לימא לן דהא
חשיב מדידה של מצוה למדוד על ידי דרש פ"י שיליה שכר ד) למדוד ה) שיעור משעור
התורה כי ההיא דהילקטא³ ביה ו), אבל הכא המדידה אינה מצוה. ואי משום שלומד על ידה,
אם כן יתלה למידה ז) איסורא ויהא שרי והלילה. ואף על גב דלאו מדידה גמור' היא מדידת
הזמן, מ"מ יש לדמות. ולא דמי למדידת יין שהתיר במרדכי⁴ וכן כתב להשליך טבעת או
דבר המטלטל בתוך המדה, וכל זה לא שייך הכא.

ואחר שגדול הדור גמגם בו מי יבא אחר המלך אשר כבר עשהו. ומה ששמעת ה) על של
חול החוליות ואיני יודע אם ר"ל שמראות בצל על יד ט) החוליות, מכל מקום מנלן לחלק,
ואפשר דגרע טפי דמודד הצל ממש⁵. L

סימן רא (רכט)

[תשובה לשאלת מה"ר יצחק ב"ר קצנא, י]

א וללמוד ב"י באב פ"י ירמיה ואיוב, ואלו מגלחין, לא ידענא במאי נסתפקת א) אדון
לחלק בין הפי[רוש] והקריאה, וכי סלקא דעתך שלא התיר אלא לקריאה בעלמא כו', פ"י אטו
בשופטני עסקינן שאינם מבינים מה שמוציאין מפיהם, ואם כן יקרא מה שירצה אם אינו

פ' כירה, גווי, עיין הערות. ד) אשווי, גווי.
א) נדפוס האנוח: פיינש. ב) היתר נרור לא, ג"י. ג) דלתנוה שרי מדידה.
ג"י. ד) שנת, כ"ל. נדפוס האנוח וקראקא חסר תינת שיליה. ונוולת נקרימונה ונ.
ה) נהאנוח וקראקא: ליווד שעות ושעור, ותקנתיו ע"פ קרימונה ונ. ו) נ"ן שני
נתים, כן נ"ל ע"פ הנוורל. ז) יתלה ליוודו משום איסור, ג"י. ח) ששמעתי
על של חול ולדוני כתב חוליות, ג"י. ט) ידי, ג"י.
א) נסתפק לדוני, ג"י.

יזו, אבל הוא בעצמו חולק שם. ויותר נר' דצ"ל
לגירסת רש"י.
5 שם קמב, ב.
6 דברי רבינו לענין נפיהה נפסקו ברמ"א או"ח
ס"י שח סעיף ג.
סעיף ב :
1 כ"כ רבינו בשו"ת מהר"ל החדשות ס"י קטו
סעיף ב. ועיין לקט יושר ח"א עמוד 64—65 שכתב
(כנראה מהרא"י) שאסור להפוך גזירה שמא ירשום
כמה שעות הפך.
2 דבעד מצוה בשבת שרי לקבל שכר, כן נראה

לי לפי גרסתינו, והוא במרדכי כתובות ס"י קפט,
וא"כ ה"ה דמותר למדוד לצורך מצוה, ועיין שו"ת
מהר"ל החדשות הנ"ל. ועיין בחילופי גרסא גרסת
הב"י.
3 שבת קנז, א, ושם היה מדידה של פותח טפח
לענין סומאת מת.
4 ביצה ס"י תרפו.
5 דברי רבינו הובאו להלכה בשו"ע או"ח ס"י שח
סעיף נא, ועיין משנה ברורה שם.
סימן רא : ג. דף 32, א ; ב"י או"ח ריש סימן
תקנד בשם תשובת מהר"ל.

בעזרת השם יתברך

ספר

תוספת שבת

עם מהדורא בתרא

חלק א'

על הלכות שבת מרישא עד גמירא

חיברו הגאון הגדול המפורסם

מו"ה **רפאל מייזליש מהארחוב** זצוק"ל

אב"ד פאריצק

נדפס בראשונה בשנת תקכ"ז ומהדורה שני' בשנת תקס"ו

ועכשיו בעזהשי"ת יצא לאור מחדש

באותיות בהירות מאירות עינים ומתוקן מאלפי שגיאות שהיו
בדפוסים הקודמים ונלוה עליו בשולי היריעה שני הוספות

ציונים

מראה מקומות לספרי
האחרונים המביאים דבריו,
ופסקיהם למעשה

ביאורים

משא ומתן בדבר הלכה
לפרש וליישב דבריו
במקומות שטעונין ביאור.

ממני הצעיר באלפי ישראל

אשר אנשי עקשטיין

נכד המחבר

בפרוס שנת תשנ"א לפייק

פה ברוקלין

7

ג (ח) כלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו (ט) (ואם נשתמש לאיסור בין השמשות כגון נר שהולק, על"ס רע"ט) בין לצורך גופו כגון קורנם (י) של זהבים או נפחים לפצוע בו אגוזים וקורדום לחתוך בו רבילה בין לצורך מקומו דהיינו שצריך להשתמש במקום שהכלי מונח שם ומותר לו ליטול משם (יא) ולהניחו באיזה מקום שירצה (יב) אבל מחמה לצל דהיינו שאינו צריך לטלטלו אלא מפני שירא שישבור או יגנוב שם אסור: הג"ה כל מוקצה אינו אסור אלא בטלטולו, אבל (יג) בנגיעה בעלמא שאינו מנדנדו שרי, ולכן מותר ליגע (יד) במנורה שבבית הכנסת שגרות דולקות עליו או במנור שדולק בו אש וכן מותר ליקח (טו) דבר היסר המונח על דבר מוקצה (מרכזי פ' כל הכלים, וריש ב"ה, ור' ירוסם ח"ג, והמגיד פכ"ה, ומ"ה סי' ס"ו, וכל בו סוף דיני שבת) וכן מותר לטלטל דבר מוקצה (טז) על ידי נפוח דלא הוי טלטול אלא כלאחר יד ולא מקרי טלטול: (תשובת מהרי"ו סי' רכ"ו):

ד (יז) כלי שמלאכתו להיתר מותר לטלטלו אפילו אינו אלא לצורך הכלי שלא ישבר או יגנוב (יח) אבל שלא לצורך כלל אסור

תוספת שבת

דאפשר דהא דמטה על צדה איירי ע"י גופו, אך מסיפא מוכח דאיירי מטלטול גמור, ולהכי הוצרך רש"י להביא הסיפא, משא"כ בפרק נוטל דשם מקום המשנה דנראה לעין הסיפא דמיירי בטלטול ממש, לכך פירש על הרישא כפשיטותו: (יב) אבל מחמה לצל, ואיתא בירושלמי דכשמחשב עליו לתשמיש מותר לטלטלו אפילו אם עיקר כוונתו מחמה לצל, עיין בשבת דף קכ"ד עכ"ל המג"א, והיינו (ט) דאיתא שם רב כהנא איקלע לכי רב ואמר אייתי שותא לכהנא למיחב, ומסיק דמחמה לצל הוי, ולכך פירש ואמר למיחב עלה, שלא יחשבו שמתיר מתמה לצל, מיהו אין מזה ראי' כל כך דאיכא למימר דעיקר כוונתו היה למיחב עליה: (יג) בנגיעה בעלמא, הרב אזיל לשיטתיה שכתב ברס"י תקי"ג דמוקצה אינו אסור בנגיעה אפילו כשהנגיעה היא לצורך דבר המוקצה, (ט) אבל לדעת המחבר בס"י ש"י ס"ו לא שרי אלא דוקא כשהנגיעה היא לצורך דבר ההיתר: (יד) במנורה שבבית הכנסת, ואם המנורה תלויה אסור לדעת רמ"א ברס"י תקי"ג דשמא יתנדנד מחמת נגיעתו ונמצא מטלטלה, אבל לדעת הב"י בסמ"ן ש"י אפשר דשרי גם בזה דלא חיישינן להכי, מיהו אם איזה דבר היסר מונח עליו וודאי שרי ליטול משם, דאף אם יתנדנד קצת הוי טלטול מן הצד לצורך דבר היסר, אבל אם נר של שמן דולק עליו אסור, דשמא יתנדנד מנגיעתו ויטה כמ"ש סי' רס"ה (ס"ק ח') ע"ש: (טו) דבר היסר המונח, אף שיתנדנד קצת כמ"ש בסמוך: (טז) ע"י נפוח. דדמי לטלטול ע"י (י) גופו, כדמשמע במהר"ל שהביא הב"י סס"י זה ע"ש: (יז) כלי שמלאכתו להיתר, וה"ה מלאכתו לאיסור ולהיתר, ש"ג מג"א, ובס"י ש"ג (ס"ק ד') כתב המג"א ממשמעות הרמב"ם, דקנה שמוסקין בו זיתים אע"פ שנועלין בו גם כן, מקרי מלאכתו לאיסור, וצריך לחלק דשאני התם דהמסיקה היא עיקר, דעיקרא היא עשוי לכך, אלא דאגב נועלין בו גם כן, והכא מיירי (*שעשוי מתחלה לצורך שניהם: (יח) אבל שלא לצורך כלל אסור, וכתב בשל"ה צריך להזהיר על כך כי גם הלומדים אינם

מותר לטלטלה, הרמב"ם. ועסי' ש"ע (סעי' ב'): (ח) כלי שמלאכתו לאיסור. היינו שמיוחד למלאכת איסור: (ט) ואם נשתמש לאיסור בה"ש. היינו שהיה בין השמשות בסיס לדבר האסור כגון נר כדמסיק: (י) של זהבים או של נפחים. *הלשון אינו פקפוק על לשון המחבר מדוקדק דהוי זו ואצ"ל זו, דהא של זהבים חשיב טפי משל נפחים ושייך ב"י מוקצה טפי. ובטור כתב איפכא, וכ"ה ל' הרא"ש בין של נפחים ובין של זהבים, ואף דבבין בין דרך למינקט מה שאינו פשוט ברישא כנודע, הרא"ש נמשך אחר לשון הגמ' דמעיקרא מוקי למתני' בשל נפחים ואח"כ בשל זהבים והכי קי"ל: (יא) ולהניחו באיזה מקום שירצה. וכבר כתבתי לעיל דמ"מ אסור להשתמש אח"כ במוקצה שבידו דמקרי טלטול חדש, וגם כתבתי שם אם רשאי להחליף מיד ליד ע"ש בסוף הכללים בהוספה שלי. וכתב המג"א דה"ה אם שכתב ונטל המוקצה בידו נמי רשאי להוליכה לאיזה מקום שירצה. *ואינו מוכרח כיון דלא אין דברי המג"א מצינו היתר זה אלא דוקא היכי שנטל מוכרחים מתחלה בהיתר, (ו) א"כ הכו דלא להוסיף עלה, וע"ל בכלל המוקצה שכתבתי דהאי היתירא לא שייך אלא בכלי שמלאכתו לאיסור ולא בדברים המוקצים מחמת (ו) גופם עססי' רס"ו (ס"ק כ"ט) שהארכתי בזה, ואיתא בשבת פ' מפנין (דף קכ"ז) דאם יש לו לאדם תבואה המוקצה, מותר לעשות שביל ברגליו בכניסתו וביציאתו דהוי טלטול כלאחר יד לצורך דבר המותר, דהיינו לצורך הליכתו, ולדעת הר"ן דס"ל דטלטול ע"י גופו לא עדיף משאר טלטול מן הצד א"ש. ולדעת הרא"ש (מ"ג ע"ב) דס"ל דטלטול ע"י גופו עדיף משאר טלטול מן הצד ושרי אף לצורך המוקצה, לדיריה צ"ל דהא דנקט בכניסתו וביציאתו אורחא דמלתא נקט דמסתמא עושה בשביל הילוכו, וה"ה נמי לצורך המוקצה נמי שרי, עסי' ש"א ס"ח וסי' ש"ה ס"ח. *נמוזה נתיישב פירש"י דשבת דף קכ"ה ע"ב, ד"ה לא שנא, שנתקשה בו מהרש"א ע"ש, ד"ל

ציונים

(ו) כ"כ בת"כ ס"ק י"ג בשם הגר"א. וע"ע במח"א סי' מ"ט ס"ק ח'. (ז) וע"י לקמן בס"י ש"ט ס"ק י' דכתב דנטלטול מן הצד מותר גם בנמ"ג אם הי' כבר בידי. (ח) כן סי' הפמ"ג כוונת המג"א וע"י במח"א דפי' באופן אחרת. (ט) ע"י בנמ"ג בל"א ס"ק ח' שמישב למה לא הגיה הרמ"א כלום בס"י, לחלק על דברי המחבר. (י) שניה הל"א בנמ"ג ונאמרה ד' *אין מחמת כחו דכנדר של כלי שמלאכתו לאיסור ולהיתר תלוי בעשייתו לשם שניהם ולא בהשמשות לשניהם.

שלחן ערוך

מכבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו הגדול
הגאון האלהי החסיד המפורסם
אור עולם מופת הדור
נור ישראל ותפארתו קדוש ה'

מרנא ורבנא
מוה' שניאור זלמן נבג"מ

אורח חיים
חלק שני

הוצאה חדשה מסודרת מחדש ומתוקנת

ירושלים ת"ו תשנ"ג

צ כ"ט מ"א
 ק מ"ב
 ר מ"ג טס
 ש ט' התרומה
 סמ"ג
 ת מרדכי
 א נתיבות טס
 ב סמ"ג מ"א
 סימן תקט"ו עיין
 סמ"ט טס
 ג רס"י כ"י
 ד שמואל טס
 ע"ב
 ה רא"ש פי"ו
 ו סל"ה
 ז רמ"א
 ח רמ"א
 ט השיטור הביאו
 ה"רן ספ"ט
 י מ"א סק"ו
 כ סל"ה
 ל הגהות מרדכי
 רבינו ירוחם

בנר הדולק ואין בזה משום כיבוי שע"י מחאתו גורם מהירות הכיבוי ו כשמיחה בנכרי המדליק משלו בין בביתו בין בבית הנכרי ולא השיגה בו מותר לו להשתמש לאורו ובלבד שלא ק יערים במחאתו:

ן וכל זה כשהדליק בשביל ישראל אבל ר אם הדליק בשביל עצמו או בשביל נכרי אחר מותר לכל ישראל להשתמש לאורו אפילו הנר של הישראל שאין גוזרים שמא יאמר לנכרי שידליק בשביל עצמו או בשביל נכרי אחר וכן אם הדליק לצורך פ חולה אפילו שאין בו סכנה או לצורך פ קטנים שדינם כחולה שאין בו סכנה לכל דבר מותר לבריאים להשתמש לאורו שאין כאן גזרה שמא יאמר לנכרי להדליק בשביל החולה שהרי דבר מותר הוא אפילו לכתחלה:

ז ישראלים ונכרים שהסיבו יחד ובא נכרי והדליק להם נר אם רוב פ המסיבה נכרים מותר להשתמש לאורו ואם רובה ישראל אסור להשתמש לאורו שמן הסתם מתכוין המדליק לצורך הרוב ואם מחצה ישראל ומחצה נכרים ג"כ אסור שמן פ הסתם הוא מכוין לצורך שניהם ואף אם פ ספק לאיזה מהם מדליק הולכים להתמיר בספק זה וכל זה כשמדליק סתם שמן הסתם כוונתו בשביל המסובין ר אבל אם יש הוכחה שמדליק בשביל עצמו כגון שאנו רואים שהוא משתמש לאורה (מיד) פ אע"פ שהרוב ישראל מותר להשתמש לאורה וכן אם יש הוכחה שמדליק בשביל נכרי אחר אבל אם יש הוכחה שמדליק לצורך ישראל ולצורך נכרי אע"פ שהרוב נכרים אסור:

ח בקצת מקומות נהגו רבים להקל באמירה להנכרי להדליק נרות לצורך סעודה כשנכבו הנרות ואי אפשר לאכול בחשך ויש שלמדו פ זכות על שלא מיחו בידם חכמים לפי שסומכין על ט מי שאומר שלא גזרו על שבות של אמירה לנכרי במקום מצוה אפילו לומר לו לעשות מלאכה גמורה של תורה וימכל מקום אם נר אחד דלוק עדיין ויכולים לאכול אצלו אסור לומר לנכרי שידליק עוד שאין כאן מצוה כל כך לדחות בשבילה שבות של אמירה לנכרי (ואם הדליק מעצמו מותר ליהנות ממנו אף לאחר שכבה הראשון כיון שעונג שבת תלוי בזה כמו שיתבאר) אבל כל אדם צריך להתמיר לעצמו שלא לומר לנכרי להדליק נר פ אע"פ שיושב בחושך ואינו יכול לאכול סעודת שבת לפי שרבו האומרים שלא התירו שבות במקום מצוה אלא שבות דשבות כמו שיתבאר בס"י ש"ו (סעיף ה') ודבריהם עיקר לפיכך אין להקל כלל בזה אפילו לצורך גדול אלא שאין למחות בהמקילין שמוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידיים:

ט אבל לומר לנכרי שיביא לו נר הדלוק כבר במקום אחר ל יש מתירים אפילו אם אפשר לו בלעדו בין נר של שעה וחלב בין נר של שמן לפי שטלטול הנר אינו אסור אלא מפני שהוא מוקצה כמו שיתבאר בס"י רע"ט (סעיף א') וכל מוקצה מותר לטלטלו בטלטול מן הצד כמו שיתבאר בס"י ש"א (סעיף י"ד) וכיון שהישראל בעצמו היה יכול להביא הנר לכאן בהיתר בטלטול מן הצד כגון באחורי ידיו או בין אצילי ידיו וכיוצא בזה כשמביאו הנכרי באיסור בטלטול גמור אין בכך כלום שלא אסרו לעשות ע"י נכרי בשבת אלא דברים שאין שום היתר לישראל לעשות בעצמו ואין להורות היתר זה אלא לבני תורה אבל לעמי הארץ אין להתיר שלא יתרגלו באמירה לנכרי וידמו דבר לדבר ויקילו יותר: L

י כמה דברים אמורים כשמביאו לכאן כדי ליהנות כאן לאורו או מפני שצריך למקום שהיה הנר עומד שם אבל אסור לטלטל על ידי נכרי כדי להצניעו כדי שלא יגנב לפי שטלטול זה הוא לצורך הנר שהוא מוקצה ואין היתר לישראל לטלטל מוקצה אפילו בטלטול מן הצד כשטלטולו הוא בשביל המוקצה עצמו כמ"ש בס"י ש"א (ואף שיתבאר שם שכל טלטול מן הצד שהוא על ידי גופו שלא בידיו יכול לטלטלו אפילו לצורך המוקצה ושאר טלטול מן הצד שהיה על ידי דבר אחר שבידיו אין היתר אלא כשמטלטלו לצורך מקומו אבל לא כשצריך להשתמש בגוף המוקצה ואם כן זה הנר אם יטלטלנו על ידי דבר אחר שבידיו לא יוכל לטלטלו כדי ליהנות מאורו כאן במקום שמביאו וגם א"א כלל להביאו

9

להביאו על ידי הטלטול באחורי ידיו או בין אצילי להתיר לומר לנכרי שיצנ לישראל מן הצד (ג) מ"ד להשתמש בגוף המזוי יא : אם אומר אדם לעב צריכין לנר זה ומתכ לצורך ישראל ובשבילו (והדליקהו) אסור לילך ו

(ג) הם סוכרים כו'. עיין טלטול גופו לשאר טלטול מן רומיח דמת אסור שהטלטול אין שפירש כן דלא כהר"ף אס לא דעת ספר התרומה וסיעתו כמ" משמיעין דעתו לגמרי נפרט שבו טלטול גופו אכל ר"ח והתוס' ל (בדף ק"ג) גבי תיעוב סריא שאי אלא לשומרו עד אחר השבת (לקו סי' י"ו) כיון שאין ראויים בשבת דאף להרא"ש יש חילוק בטלטול כמ"ש סס"י ופשיטא דהל"ל דר"י שלשים גבי טלטול מן הצד והנה והמתמיר תנא עליו כרכה אכל לו לפקפק גם בהיתר הראשון אף ע כלל בחלמוד בשלמה לר"ח ינחא : דמי לאי בעי חזיל להסח וסמי שי מנייה כמס"ל להכי שרי אפילו לו דכיון שלא מליטו להרא"ש וסיעתו מים דהסח אין היתר לישראל לו המתאכס היא הבאת הנר ומה אין רס"ג"י ע"ש ומכל מקום לא הע מקום הסח אי אפשר לו לעשות מני שברצונו לא יעשה אלא שאכ שריגש אחד מהם ולא יועיל כלו טעמא אפשר שאף לפ"ד הרשב"י אלא לטלטל שהוא דרענן כמ"ש ה כמג"א סוף ס"ק כ"ו וכ"מ מ (3) ד"ה דכ"ע: (4) פ"ג ס"י י"ט: (5) (12) סעיף י"ד: (13) פ"י"ב אות ה':

להביאו על ידי הטלטול מן הצד של דבר אחר שבידיו ואם יטלטלנו על ידי גופו כגון מ ע"י קונטרס באחורי ידיו או בין אצילי ידיו וכיוצא בזה יכול לטלטלו אף בשביל שלא יגנב אעפ"כ אין להתיר לומר לנכרי שיצניענו לפי שאותם המתירים טלטול כדרכו על ידי נכרי כשיש היתר לישראל מן הצד (ג) הם סוברים שאף על ידי גופו אין היתר לטלטל לצורך המוקצה עצמו אלא כדי להשתמש בגוף המוקצה או מפני שצריך למקומו ואין להקל יותר ממה שהם עצמם מקילים): L יא אם אומר אדם לעבדו ולשפחתו לילך עמו לחוץ בלילה ומדליקים הגר מעצמן אף על פי שגם הם צריכין לגר זה ומתכוונים לצורך עצמן בלבד אין זה נקרא לצורך נכרי כיון שעיקר ההליכה היא לצורך ישראל ובשבילו ולפיכך (צריך למחות בם שלא ידליקו אם הגר שלו ואם לא מיחה בהם והדליקוהו) אסור לילך עמהם לחוץ עד שיניחו הגר בבית שלא יהנה מאור הגר שהודלק בשביל הליכתו אפי'

קונטרס אחרון

(ג) הם סוברים כו'. עיין בחוס' ריש דף מ"ד' שהביאו הה"א דמרי כי רב דהיינו קם על המטה שמעם הצי"ה הר"א: לחלק בין טלטול גופו לשאר טלטול מן הצד כשם הר"י ולא כשם ר"י בעל החוס' כי החוס' תירטו זה כמ"ס דשמי טלטול דמת מכולן ור"ל דדוקא דומיא דמת אסור שהטלטול אין בו שום צורך לדבר המותר משא"כ בקם שעל המטה לשכב עליו (דמסתמא לא פליגי החוס' על פרס"י שפירש כן דלא כהר"ן) אם לא שזכירו מחלקות עליו בפירוש ומדשתקו לו ב' מקומות בפ"ד' ובספ"כ' (דמסתמא הו"ו) וכ"ה גם כן דעת ספר התרומה וסיעתו כמ"ס בבי"ט ש"א וידוע שמתר חרומתו מהחוס' וכן הוא ג"כ דעת ר"ת דאי ס"ל כהר"א"ש לא היו התוספות משמיעין דעתו לגמרי כפרט שהביאו שם ר"ת מפירושו שפירש כהר"ן? והדברים מראין שהר"י שהיה אחר החוס' הוא מידע חילוק זה לטלטול גופו חבל ר"ת והחוס' לא עלה על דעתם חילוק זה דאי ס"ל הכי לר"ת וגם כהן כוונתו ע"י טלטול גופו הרי תלמוד ערוך מנגדו (בדף ק"ג) גבי חיבגא סריא שאין שום צד היתר להביאו אף אם יש מחיצות היפך דעת ר"ת וע"כ משום דלא חוי למידי בשבת ואינו מביאו אלא לשמורו עד אחר השבת (לקבלו) [לגבולו] כפיט כדאיתא בבב"א רפ"ד' שהוא דבר האסור בשבת ואף בפירות מוקצים כמ"ס גטוש"ע סי' ט"ו כיון שאין ראויים בשבת ומביאים לשמורם ולהצניעם עד אחר השבת ה"ו כשביל שלא יגנב הגר שגם כן דעתו להשתמש בו בחול וא"ל דאף להר"א"ש יש חילוק בטלטול גופו בין שלא יגנב ובין לשכבו עליו דא"כ מנ"ל להקשות ממה לקם ע"ש וכ"מ בהדיא בבי"ט ש"ן עיין במ"ס סבי"ט ופשיטא דא"ל דר"ת ס"ל כהר"ן גבי קם דא"כ אין שום היתר לטלטלו לצורך גופו אלא ודאי כמ"ס דר"ת ומוס' חופקים שיטה שלישיית גבי טלטול מן הצד והנה מלשון הגמ"י משמע שהיתר זה מושך שייך בהיתר אחר דאי צעי מיימו בלא נר אלא דאין להקל כל כך והמתמיר תבא עליו זרקה אבל לפי דעת הר"א"ש וסיעתו שחלקו על ר"ת בהיתר זה דאי צעי אפילו בדיעבד גבי מילא מיס וליקט עשבים יש לפקפק גם בהיתר הרשון אף על פי שיש לחלק ביניהם כמ"ס לקמן מ"מ מנא לן להמציא היתר חדש וחילוקים חדשים שאין להם רמז וסמך כלל בתלמוד בשלמא לר"ת ניחא שדקדק מדקתני למהמחו אלא דהא דאי צעי מיימו בלא נר דמייירי בדיעבד לפ"ד טור וב"י ע"ש אפשר דלא דמי לאי צעי חזיל להחם ושחי שיש יתרון לאור מן החשך להכי המתמיר תבא עליו זרקה אבל אי צעי שקיל מן הצד דמי ממש להחם ועדיפא מנייה כמנ"ל להכי שרי אפילו לכתחילה לפי מ"ס בהגמ"ר (ואפשר שזהו ג"כ מ"ס רמ"א סי' שכ"ה (ס"ח) [ס"ח] וי"מ אף לכתחילה) אלא דכיון שלא מצינו להר"א"ש וסיעתו שיחלקו בפירוש גם על טלטול הגר יש לנו לסמוך על דעת ר"ת ולחלק בין דין זה למה שחלקו עליו גבי מילא מיס דהחם אין היתר לישראל לעשות המלאכה עצמה שעושה הנכרי בשבילו אלא שיוכל לשחות בלא עשיית המלאכה (משא"כ הכא שעיקר המלאכה היא הנחת הגר ומה איכפת לו בין שיעלטנו כדרכו או מן הצד) וחילוק זה הוא מוכח בהדיא בגמרא: גבי בורגין כמ"ס בסוף סי' רס"ג ע"ש ומכל מקום לא העתקתיו בבי"ט ומו"ס הט"ו שס"ט לדעת ראב"ה שבהגהות מרדכי: אף על גב דהכא מקילין בכה"ג מכל מקום החם אי אפשר לו לעשות מחיצות מבני אדם לכתחילה כמ"ס בבי"ט שס"ב ס"ו דצריך שאחר יעשה לו שלא מדעתו א"כ אי צעי לא הוי מצי שנצטוו לא יעשה אלא שאם ירע לו שאחר יעשה שלא מדעתו ואין זה מועיל כיון שעדיין לא עשה לו ע"ש בט"ו ומה גם שאפשר שירגיש אחד מהם ולא יועיל כלום כמבואר שם ונמנא שאין היתר תלוי בדעתו ואין היתר ברור כמו הכא דאי צעי מטלטל מן הצד ומהאי טעמא אפשר שאף לפ"ד הרשב"א"ש שחולק על ט"ו אין להקל ואפשר שאף בדיעבד אין להקל מהאי טעמא ועוד י"ל דשמי החם שאינו א"ל אלא לטלטל שהוא דרבנן כמ"ס הט"ו בבי"ט שס"ה ע"ש וכ"מ מסתימת הפוסקים בבי"ט שס"ה שלא חלקו בין יש לו בני אדם לאין לו ע"ש במג"א סוף ס"ק כ"ו וכ"מ ממ"ס רמ"א בבי"ט שס"ב ס"ו שלא הזכיר תקנה ע"י נכרי אף דהחם מייירי שיש לו בני אדם ע"ש במג"א:

(3) ד"ה דבי"ע: (4) פי"ג סי' י"ט: (5) קמ"א ע"א ד"ה הקש: (6) כי ע"ב ד"ה אמר: (7) ג' ע"א: (8) קר"א סק"י: (9) י"ז ע"ב: (10) לי ע"א: (11) סעיף ח': (12) סעיף י"ד: (13) פי"ב אות ה': (14) ק"ג ע"ב: (15) קר"א סק"י: (16) ש"ז סק"ד: (17) סי' ר"ג: (18) ק"ג שם:

בנכרי
ובלבד
אחר
יאמר
אפילו
יראים
ידבר
מותר
מדליק
לצורך
מדליק
ד כגון
לאורה
שאל
עודה
זכמים
אפילו
כולים
שבות
כיון
לנכרי
ומרים
ע"פ ה'
מקילין
אפשר
אלא
טלטול
א הגר
מביאו
אלא
ה אבל
ר:
למקום
וב לפי
אפילו
יתבאר
לצורך
טלטול
על ידי
א כלל
או

הלכות שבת רפו

קיא

יצא עמו לרשות הרבים או אפילו ידע שכיסו עליו בשעת יציאתו אלא שיצא
 מבעוד יום ולא סמוך לחשכה שאינו פושע בזה ואח"כ שכחו להצניעו עד
 שחשכה מותר לו ליתנו לנכרי שיביאנו לו לביתו ואם אין עמו נכרי או שאינו
 מאמינו יוליכנו פחות פחות מד' אמות ויורקנו לביתו כלאחר יד ואם מתירא
 שלא יגלוהו ממנו רשאי לרוץ עד לפני ביתו כמו שנתבאר שהתירו כל זה כדי
 שלא יבא להוליכו כדרכו בעקירה והנחה שאין אדם מעמיד עצמו על ממנו
 ובודאי לא יעזבנו בשוק כשאי אפשר לשמרו שם (ע"י שומר נכרי או שומר
 ישראל) עד למוצאי שבת:

יין אבל אם אפשר לשמרו שם עד למוצאי שבת אסור להביאו לביתו אפילו
 ע"י נכרי אלא מתיר חגורה בשוק והכיס גופל ואומר לנכרי לשומר ואם
 מביאו הנכרי מעצמו אין צריך לומר לו כלום:

טו ומי ששכח כיסו עליו ונזכר בשבת כשהוא בתוך הבית או בתוך החצר או אפילו בתוך
 עיר המעורבת יכול לילך עמו עד לתוך חדר מוצנע ושם יתיר חגורו והכיס גופל ואין
 בזה איסור טלטול מוקצה דכיון שהמוקצה ישנו עליו כבר הרי הוא יכול לנושאו עליו לכל
 מקום שירצה כמו שיתבאר בס"י ש"ח (סעיף יג) * (ועוד שזהו טלטול ע"י גופו ולא בידיו ואין בו
 איסור כלל כמו שיתבאר בס"י ש"א (סעיף י"ד):

כ וכל זה בכיסו או מציאה שבאה לידו מבעוד יום אבל אם מצא נכרי בשבת (אפילו
 בתוך עיר (ו) המעורבת) אסור אפילו לומר לנכרי ליטלו אע"פ שירא פן יקדמו אחר
 דכיון שאדם יכול להעמיד עצמו עליה לא התירו לו שום איסור של דבריהם (אפילו
 איסור טלטול מוקצה ע"י נכרי שאף שיש מתירין איסור זה במקום הפסד מרובה מכל
 מקום כאן אינו מפסיד כלום משלו אלא שנמנע מהריוח) ומכל מקום מותר לישוב אצלו
 ולשמרו עד למוצאי שבת שמותר לשמור המוקצה בשבת כמ"ש בס"י ש"ז וכל שכן
 שמותר

קונטרס אחרון

פחות פחות מד' אמות לחוד ולפי חמיר מאיסור מוקצה לחוד שהרי פחות פחות מד' אמות אסור אפילו בנזן השמשות גבי עירוב בס"י
 ש"ט³⁵ ע"ש נב"י ש"כ בשם הפוסק והמרדכי שכתב כן גבי עירובי חומות ועל טלטול מוקצה שרי בנזן השמשות גבי עירוב כמבואר בעירובין דף
 ל"ה³⁶ גבי נפל עליו גל וכמ"ש בס"י ש"ד³⁷ (ובלאו הכי מותר בספר התרומה ובהגהות מיימוניות ומרדכי ריש פרק כ"ד דף נמי שהחשיך
 בדרך ומלטל פחות פחות מד' אמות איכא נמי איסור מוקצה ע"י נכרי ש"א³⁸ אבל יש להסתפק בדעת האגודה ורמ"א דאפשר שלא
 אסרו אלא כשאפשר לשמרו על ידי נכרי אבל אם יטרח לשמרו בעצמו עד למולאי שבת אפשר דגם כן אין אדם מעמיד עצמו על זה כמו
 שהשיע ידו מלאה פירות בס"י ש"ח³⁹ והם אמרינן דאי אפשר כלל אבל הלא על כל פנים אפשר דאין אדם מעמיד וספק זה הוא בלשון
 ספר התרומה שכתב או ליתן לשומר כו' אם דוקא מרוביחו קאמר או לא דאף אם אי אפשר חייב לשמור בעצמו וכ"מ בהדיא בר"ן אלא דלפי
 זה ז"ע בגמרא דע"ז היה להם להחשיך שם בשוק אף אח"ל דלא היה מודמן להם שומר ודוחק גדול לומר דנזהרדעה היו שכיחי לטעמי כ"כ
 בשוקא דיהודאי עד שאי אפשר להחשיך שם עם כיסו אבל ללא עמו לפי שעה אפשר וגם ר' יצחק מייירי נב"ה דאמורא הו"ל לפרש וז"ל

(ו) המעורב אסור כו'. לכאורה היה אפשר להחיר טלטול מוקצה גרידא על ידי נכרי שהרי הרמב"ם⁴⁰ החיר אפילו טלטול פחות פחות
 מד' אמות והרמב"ן ושאר פוסקים לא חלקו אלא מחמת שפחות פחות מד' אמות חמורה מנחמה לנכרי ואף הרמ"א⁴¹ לא הזכיר אלא
 טלטול ישראל אלא דכיון דס"ל להפוסקים דלא החירו שום איסור במציאת משום דאדם מעמיד עצמו עליה אם כן ממילא דינם כשאר מוקצה
 שיש אסורים אפילו על ידי נכרי אפילו במקום הפסד כמ"ש המג"א בס"י ש"ז⁴² ע"ש בשם הר"ן ורי"ב⁴³ ורשב"א⁴⁴ והגהות מרדכי אלא
 שלהפסד גדול אפשר להקל וכאן אינו אלא מניעת הרווח וכן משמע מלשון המג"א⁴⁵ שכתב אסור ליטלו משמע אפילו להצניעו אלא מדלא
 קאמר להביאו כלשון רמ"א⁴⁶ דבנטיילא גרידא אין זה אלא משום מוקצה ולא משום הוצאה אף על פי שהנכרי נושא בעצמו דמדעתיה
 דנפשיה קעבד ואינו שלוה אלא זהו נכך ואינו צריך למחות משום מוקצה ולא משום הוצאה אף על פי שהנכרי נושא בעצמו דמדעתיה
 שרי כמבואר ברמב"ם להדיא⁴⁷ ולא נחלק שום אדם בזה ע"ש בגמרא משנה ובהדיא אמרינן ב"ד ק"ז⁴⁸ נכנסה לו אסור תחת כנפיו יושב
 ומשמרה כו' אע"פ שהוא מליאה דלא אחיז לידו מבעוד יום והיא מוקצה ומשמעות לשון הרמב"ם בפרק כ"ד הל' ח' ז"ע ואם כן כל שכן
 שמותר לשמרה על ידי נכרי דמי איכא מידי לישראל שרי ועל ידי נכרי אסור:

מעצמו
 (35) סעיף ה' (36) ע"ב: (37) סעיף ב': (38) ק"א סק"י: (39) סעיף א': (40) פ"כ ה"ז: (41) פכ"ד ס"י א': (42) סק"ז: (43) ס"י שפ"ד: (44) בהשבות
 ח"א ס"י חשפ"ד: (45) ס"ק כ"א: (46) סעיף י"ב: (47) ק"א סק"ח: (48) פ"כ ה"ז: (49) ע"א:

הלכות שבת שח

רלו

13

ת כרבנן צ"ד
 א טור
 ב במשנה
 ג בכריתות
 ד רש"י
 ה ר' יהודה
 ו במשנה שם
 ז ר"ן מ"א
 ח סקצ"א
 ט שם ותוס' צ"ד
 י ד"ה אבל
 יא גמ' שם
 יב רבינו ירוהם
 יג ברייתא קט"ד
 יד רמב"ם פ"ו
 טו אגור בשם
 טז שבולי הלקט
 טז"א מירושלמי
 טז"ב דתענית
 טז"ג תוס' ביצה י"ב
 טז"ד מרשב"א בתוס'
 טז"ה רבינו ירוהם
 טז"ו בחי"ג והמורכבי
 טז"ז בשם אור זרוע
 טז"ח שם וביוש"ש
 טז"ט ספיק דביצה
 ע כל בו
 פ רמב"ם פכ"ו
 פ"ב הי"ב
 צ ב"י שלטי
 צ"א גבורים יש"ש

שמא יגביהם ויוליכם ויתחייב משום מעביר ד' אמות ברשות הרבים ו' ולא אמרו החי נושא את עצמו אלא כאדם אבל לא בבהמה חיה ועוף ו' וכרמלית דינו כרשות הרבים לענין זה ולדחות אותם מאחריהם אם ברחו מותר אפילו ברשות הרבים:

פא י האשה מדדה את בנה ג אפילו ברשות הרבים שאין לגזור שמא תגביהנו ותולכינו ארבע אמות ברשות הרבים ז שאף אם תעשה כן לא תעבור על דבר של תורה אלא על דבר של דברי סופרים שהחי נושא את עצמו ו' ובלבד שלא תגרהו אלא יהא מגביה רגלו האחת ויניח השנייה על הארץ וישען עליה עד שיחזור ויניח רגלו שהגביה שנמצא לעולם הוא נשען על רגלו האחת אבל כשהיא גוררת שתי רגליו ו' הרי זה כנושאתו ואסור אפילו בכרמלית ו' ואם הוא קטן כל כך שצריך לגרור ב' רגליו ונשאתו ברשות הרבים חייבת שבקטן כזה אין אומרים החי נושא את עצמו ו' וכן הנושא את הכפות או את החולה שאינו יכול לילך כלל חייב מפני שאינן נושאים את עצמן כלל ואף אם הוא גדול כל כך שיכול לילך ברגליו לבדו ט אסור לישא אותו אפילו בכרמלית שלא אמרו החי נושא את עצמו אלא לפטור מחטאת אבל עכ"פ אסור מדברי סופרים משום שבות ובכרמלית הוא שבות דשבות וצריך להזהיר לרבים שטועים בזה:

פב י כלי שנתרועע לא יתלוש ממנה חרס לכסות בו או לסמוך בו מפני שהוא כמתקן כלי שכל דבר שמתקנו בשבת להשתמש בו איזה תשמיש יש בו משום תיקון כלי כמו שיתבאר בסימן ש"מ (סעיף י"ז):

פג י אסור לשחוק בכדור בשבת ויו"ט לפי שאסור לטלטלו מפני שאין תורת כלי עליו ויש מתיריים לטלטלו ולשחוק בו ו' ברשות הרבים ונהגו מקדם להקל ולא מיחו בידם הואיל ויש להם על מי שיסמוכו:

פד י אסור לשאת תחת אציליו זרע התולעים שעושים המשי מפני שאסור בטלטול שהרי אינו ראוי לכלום ועוד שמוליד בחומו: L

פה י יש אוסרים לטלטל בגד שעטנו של ישראל אפילו לצורך גופו ומקומו מפני שאינו ראוי לכלום לא להתלבש בו ולא להציעו תחתיו אם אינו בגד קשה ע"ד שנתבאר ביו"ד סי' ש"א ויש מתיריים לצורך גופו או מקומו מפני שמכל מקום יש תורת כלי עליו אלא שמלאכתו לאיסור והעיקר כסבא הראשונה מפני שאין תורת כלי מועיל אלא לכלי שמלאכתו לאיסור בשבת בלבד אבל בחול מלאכתו להיתר שאף אם בשבת אינו ראוי כלל לשום תשמיש מותר לטלטלו הואיל ויש עליו תורת כלי דהיינו שראוי הוא למלאכתו בחול כגון נר שמדליקין בו נפט שבשבת אינו ראוי לכלום ומותר לטלטלו מפני שיש עליו תורת כלי כמו שנתבאר למעלה אבל אם גם בחול אינו ראוי למלאכה כגון בגד שעטנו שאסור להתלבש בו גם בחול אין עליו תורת כלי ומלבוש כלל שאף שראוי להשתמש בו תשמיש אחר כגון לכסות בו כלים או להאהיל בו למעלה מראשו וכיוצא בתשמישים אלו שאין הבגד מיוחד להם ולא נעשה בשביל כך אינן מורידין עליו תורת כלי אלא אם כן ייחדו לכך כמו שכל צדורות ואבנים שהם ראויים לכיסוי כלים ואעפ"כ אין עליהם תורת כלי על ידי כך אלא אם כן ייחדם לכך כמו שנתבאר למעלה (סעיף י"ג) ואין מועיל כלל להבגד מה שיש עליו צורת ותואר מלבוש כיון שאסור ללבושו כמו שאין מועיל למאכל האסור באכילה בשבת להחירו בטלטול מפני שיש עליו תואר אוכל ותורת אוכל עדיף מתורת כלי:

פו י מותר לטלטל מניפה כדי להבריח בה הזבובים מפני שכלי הוא רק שיוהר שלא יהרוג זבוב: פז י מכבדות שמכבדין בהן הקרקע הרי הן ככלי שמלאכתו להיתר לדברי המתירין לכבד בהן בשבת קרקע המרוצף כמו שיתבאר בסי' של"ז (סעיף ג') ואף שמכבדין בהן ג"כ קרקע שאינו מרוצף בחול מכל מקום הרי הן ככלי שמלאכתו לאיסור ולהיתר שמותר לטלטלו ככלי שמלאכתו להיתר כמו שנתבאר למעלה (סעיף כ"ה) אבל לדברי האוסרים לכבד בשבת אף קרקע המרוצף אסור לטלטל כי אם לצורך גופן או מקומן ככלי שמלאכתו לאיסור. כלי שחוזים בו הכוכבים אם מותר להפכו ולטלטלו להביט בו נתבאר בסי' ש"ז (סעיף ל"ה):

(1) בדפוס זיטמאיר הגיה "ברה" ובהקו"ש הגיה "בשבת ברה" וביו"ט אפי' ברה"ר

מה

כבר בידו
 שם שטוב
 ימאס או
 שהתירו
 אוס לפניו
 בתחלה
 מותר:
 מקפידין
 נמאס
 לשכב
 ללמוד
 המיאוס
 בלבדה
 דתנו
 לא היה
 או שאר
 לפניו:
 עשות בו
 שייחד לו
 צע ביתו
 לפיכך
 כינו לכך
 משום
 ואפילו
 את הסל
 ל בשבת
 שעליו
 אפרוחים
 מעליו
 לטלו כל
 הוקצה
 ובצדדין
 הארץ
 אסור
 לי חיים
 ר אפילו
 מצא זה
 אותה
 רף גזרה
 אמא

הַלְבוּת שֶׁבַת סִימּוֹן שׂוֹא

קטו. באר הגולה

(כו) שלא יזיו בו שום אבר. ואם היה פרו נפתח והולך, קושר את הלחי בענין שלא יסיף להפתח, אכל לא כדי שיסגר מה שנפתח או קצחו, שאם פן היה מזיו אבר, ומטעם זה אין מעצימין עיניו של מת בשבת: ה' טלטול מן הצד לערך דבר המת, מתר. הלכה יענון שטמן בארץ (כה) ומקצת עליו מגלים (כו) שלא השריש (כו) וגם לא נתפסן (טו) לזריעה, נוטלו (כה) האף על פי שבנטילתו (יו) מזיו עפר ממקומו, האף על פי שהוסיף מהמת לחות הקרקע, מתר. הגה: (כט) ואפלו הניחו שם מבעוד יום להיות שם כל השבת, (יח) דאין באכלין משום בסיס לדבר האסור (כל בו יב"ד יא), (יט) ל' בנטילתו בגופו, אפלו לערך דבר האסור, מתר. הלכה יגש שעל המטה (לא) דסתמו (כ) מקצה להסקה, (לב) קנענעו בגופו, ואם הניח עליו מבעוד יום פרו או פסת, קנענעו אפלו בידו, (לג) שהרי הכינו מבעוד יום לשכב עליו (לד) וכן אם חשב לשכב עליו (ר"ן סוף פרק במה טומאין יב"ד יח): ט (כל) הפרות הטמונין

באר היטב
הנה, רק לשבת הכר בתקופה אפלו בכפר או חנוך אסור לטלטלו ולקחנה, אלא אם כן היה מטעם משהו ונראה עד שמתאם בעיני רובא, אפלו לרכו לאינו יהודי שישיבה אסור, אלא אם כן גזעו מצד שבת הדרוך שבת יום טוב קטן אברם (יב"ד) ודוקא ביום טוב: (טו) שלא. קח מלבושי יום טוב שנתנון בקהל קדש מראתא ובשאר קהלות, שפודיו אבר שלא יתקבץ ומעמיין ואומרים שיש טעם בדבר כדאיתא בזה (יב"ד יח) על הסוק (יב"ד יח) ויפה ישת ידו על ערף, ואין לכוותו אלה ושא נקטו: ה' (טו) לזריעה, וכן אברם יב"ד יח) מיר אפלו נתפס לזריעה אם לא השריש, וכן כתב רי

משינה ברוכה

על גבי בדיים של המת בשביל שלא יסרוץ למוצאי שבת ויכולו להתעסק בטהרתו (אחרונים): (כד) שלא יזיו אבר, ואם היה המת (ו) לקלף בטיט וצואה עד שמאוס בעיני רובא, מתר לטלטלו בשם ידו ככר ותינוק ולקחנה במים בידו, ולא על גבי כפה משום סחיטה, אבל בלאו הכי אסור בכל זה, ואפלו על ידי אינו יהודי אסור: ה' (כה) ומקצת עליו מגלים. דאי לא היה העליו מגליו קלל, הרי בעל כרחך מזיו עפר בדיים ואסור, ואפלו (ל) אם יקצה לתוכו מחט או כוש דרך העפר בענין וטלו וכמו בסעיף ט, גם כן אסור, דנראה כעושה גמא (מגיד משנה יב"ד יח), (ו) גש מקליו על ידי תחיבת מחט נכוש: (כו) ולא השריש. דאי לא השריש אפלו אם היה גם גוף הענין מגליו למעלה, גם כן אסור להזיין ממקומו משום חולש: (כז) וגם לא יזיו. דאם היה נתפס לזריעה, אף שלא השריש אסור, כיון שמתחלה היה רוצה בהשרשתו וטמונין בקרקע דרך הזריעה, ועין בסגן אברם (יב"ד) שהקשה על זה מהא דקוקא לן בגמרא (יב"ד) (והובא לעיל בסימן ש"ו סעיף ב') החטין שורצן בקרקע ועדין לא השריש דמתר ללגטון ולאכלן, ומכל מקום אין לזוז מפקס המסבד דכן נקטא בכמה ראשונים (הרמב"ם יב"ד יח) ודקדקין ביה (יב"ד יח) והמאירי וכן רוב הטובין, (והתיר דלעיל פרק המאירי יב"ד יח) חטין דמירי כשלא היה הורשים עדין מקסין בעפר: (כח) אף על פי שבנטילתו יזיו. רצונו לומר, דמכל מקום רק טלטול מן הצד הוא ונתנתו הוא בשביל לקיחת הענין והוא דבר המת, כתבו האחרונים דהמתר דלקיחת הענין מהארץ מירי כשטמונין בשדה, דאי בביה אסור שמא יבוא להשוות אחר כך הגמות שבקרקע תפוח שנעשה על ידי זה ונאף אם הם טמונין בחול ועפר שמתחין בקרן וזית והכניסן לעשות בו ערבי, מתר להוציאן

שיעור הענין

(א) כגון אברם (יב"ד יח) ודאי אדם יחוס כולו על שבתו והשאר אחרונים ה' (ל) בית יסף (יב"ד יח) ענין בשם המגיד טענה (יב"ד יח) וישנו והעניניהו גם תלבוש והטיו ידו יא לריצא: (ל) עין בסגן אברם (יב"ד יח) שהקשה על המגיד משנה מירושלמי (יב"ד יח) וענין באלוה דבת (יב"ד יח) שכתב שאין מותר מירושלמי, אבל מקום קח לבסוף שזעזע הרי"ז (יב"ד יח) וישנו ב"ב א"ח (ו) גם כן קמטן אברם לקחל כזה: (ל) כגון אברם (יב"ד יח) ונחביו גם התוספת שבת (יב"ד יח) וכן הסכים הר"א ודאי לאו הכי אין נפקא מנה לענין בסיס בין אכלין לשאר יב"ד) וכן כתב גם כן המאמר מירי (יב"ד יח) וקמה שם על הטיו שנתנה לטש בענין קטן ידו דגם הר"א סבירא לה בהתוספות (יב"ד יח) וכן ר"ח יב"ד יח

מבוא גולה
יו"ד וקנו גמרא
מלך

ח טו והנהגות
סיבותיו כקרב (ו)
וי"ב (א) וכו' שם
ההנהגה יד יד
הפוסקים סבורים
היה

נהגו רבים להקל בפרק לצוות לאינו יהודי להדליק נרות לצורך סעודה בפרט בסעודת חתונה או
(כג) ואין מוחה בזה. ויש להחמיר במקום (כד) שאין (ה) צורך גדול. (כה) דהא רב הפוסקים חולקים על
סבא זו. (כו) ועין לקמן סימן שי"ז (ס"ח): ג"אם אומר אדם לעבדו או לשפחהו (כז) לילך עמו
והדליקו הנר, אף על פי שגם הם (כח) צריכים לו אין זה לצורך האיני יהודי. כיון שעקר
ההליכה בשביל ישראל. הנה: ומת: (כט) לומר לאינו יהודי (ל) לילך עמו לטל נר דלוק (ו) קבר. הואיל ואינו
עושה רק טלטול הנר (לא) בקלקא (רבינו ירוחם (מ"ג ע"ג) והנהגות מרדכי פרק קמא דשבת (מ"ג ע"ג) וכן נהגו רוב
הנהגות סיבותיו פרק (ו) (י"ב) (ל"א): ד"אם יש נר בבית ישראל ובא אינו יהודי והדליק נר אחר.

באר היטב

והקשה בספר אלהי (כ"ג ע"ג) הא כן השקטות לא גזרו משום שבת
ותראה לי ולא הורו אלא בערב שבת ולא בכוזאי שבת. וקב"ל אברהם
כזה בסימן סימן: (ג) (ו) דבר. ואין לחמיר אלא לגבי תורה. דהיי

באר הגולה

ורכא עבד וכדאיתא בגמרא (בבב). ועל כרחו דנקרא אורי בבסמא אכל
כירוצ עשה גם בשביל המוטע אסור. אם כן הכי נמי אף דאפרונו אם יש
הוקחה פטר ונתנו משום דנעקר אדעתה דדה עבד ולא אזלעו כתר האחרים
אפלו היו רכא הינו ולא נדעו עשה בשבילם. אבל אם נדעו עשה גם
בשבילם אסור בכל גווי. והנה בקרישה (ה"ה סי' ס"ח) הקשה למה מועיל
הוקחה והלא כירושלמי (פ"ה ה"ט) פסיק רבי יונה דלצורו ולצורו ישראל אסור.
ולפי הפנן אפרה לא קשאי מירי. ודעת כירושלמי דמתחלה שפך הסבאל
פניו הינו משום שפך דלצורו הדליק. ואחר כך כשראה שגדא האיני יהודי
שמו לאור הנר הבין דגם לצורך עצמו הדליק. ועל כן פיר רבי יונה דכיון
שנדע שסבאל דלצורו הדליק כה יחיל לשם לצורך עצמו הדליק. מה שאין כן
בכוננו ולא ידעו כלל שהדליק בשביל האחרים ישראל רק מצד הסבאל
דאדעתא דרכא קא דלוק לכן אפרונו דכיון שיש הוקחה שהדליק בשביל עצמו
לא אפרונו כלל שהדליק אדעתא דאחריו. דר אמן: והנה בנפש אדם (ה"ה
מ"ל ע"ג) דהא ראיא הפנן אפרה ובספרותו ה"ל. משום דנעקר אדעתא
דנפש עבדו. ודקרא זו צדו יוסר טעה דאפרונו בעלמא אדעתא דרכא עבדו.
והראיה דטועלה אפלו כרב ישראל וכמו שפסק המחבר. לך אפלו אם עשה
כפירוט גם כשביל האחרים כהר. אפנים באמת ראיא הפנן אפרה ראיא
אליהא אדם. והלא דברי הרמב"ם שם נובע מדקדוקו (ואינו כה) כמו שפירשנו
והובא בבית יוסף (ו"ו ח"ט ד"ה נ"ה ע"ג) והספיקו קאמר על זה בהר"א שם
שפירש כירושלמי והינו ההיא העשה דסבאל וכמו שהעתיק בבאר הנריא
שם. והלא שם משמע כירושלמי בהר"א דלצור רבי יונה דאף לצורך עצמו ולצורך
ישראל אסור. ובהכי נחתה נמי מה שרעה האלהי רבה וס"ח לרחות ראיא הפנן
אפרה וכתב דשם שאני משום שקא רובה מה שאין כן כר. ובאמת זה אינו
דכירושלמי מירי כנר. ובלאו הכי דברי האלהי רבה כרפסן אירא. והלא מה
שאמר שם הרמב"ם הינו עד הנה כבדו שיעשו וקפירש בספיקו דאבארו יום
אפלו כרב אינו יהודים אסור משום מקצה וקפירש שם בספיקו כ. והוכח
דקאסור הוא רק משום שקא רובה אינו אסור רק כר הערב וכמו שפסק הפנן
אפרה בסימן סי' ס"ח סוף ספיקו קטן כ"ח והסכים עמו שם גם כן האלהי רבה
כה (ו"ה ע"ג) אלא ודאי משום עצמות הפעלה שנעשה גם בשביל הישראל ואם
כן אפלו כנר נמי. והנה כל זה כתבנו להסביר ראיא הפנן אפרה וראינו נכונה
היא. אפנים בעקר דבר יש לעין טובא דאף שדבר הרמב"ם שפירשנו דבר
הספיקו משמע שפוסק דקנה רבי יונה כירושלמי ולצורך עצמו ולצורך ישראל
אסור. כדורשי הרמב"ם על שבת סוף פרק כל כתבי (ה"ה ע"ג) מוכח בהר"א
שדבר רבי יונה נחתה מפני הקשוא שהקשה עליו כירושלמי. וכן מוכח משקא
דסינא סוף פרק כל כתבי (ה"ה ע"ג) בההיא משה דסבאל דכר ראיא כירושלמי
לחור (והינו בהדליק לצורך עצמו ולצורך ישראל כההיא העשה כירושלמי וכן
משמע כפירוש רש"י שם (ו"ה ע"ג) ודא כדמית רבי יונה דשם. אם לא שדחת (אמר
בתוספות שם (ו"ה ע"ג) ודא אחריו) קנה שם שפירשנו ודאי יהודי רבן
דעיקרא אחריו הני. וכן פסק בספר חמ"ד (ה"ה ע"ג) להקל בהדליק האיני
יהודי לצורך עצמו ולצורך ישראל. אך מה נעשה שפירשנו הרמב"ם כפירוש
השקפה ופ"ה סי' ס"ח) ובהלכותיו (ו"ה ע"ג) מוכח שאסור גם כזה. ומה שרעה
הקמר משה לרחות זה ודברו דהוקח. ובכל מקום נראה דהסופק להקל בהדליק
לצורך עצמו ולצורך ישראל כדברי הרמב"ם וקפירשנו וסוקא דרין אין לפחות

דאסור אפלו לדעת העטרה. ועין בפרי מגדים שפסיק משום דתני
מצוה שאינה עוברת שכיכול לכוננוהו בחל. ועין בסימן רמ"ד בפנן
אפרה (ס"ח) שהוא אוסר לעשות דבר זה אף בקבלנות. (ל"א) אם
לא שיש חשש שקא יתבטל חס ושלום על ידי זה כיון שהיה
הקפנות לגמרי דאין יש להקל בקבלנות. ואפשר דאף על ידי
שכירות פטר בקבאי גונא אם לא ירצה האיני יהודי בקבלנות ופיר
בגדים (י"א ע"ג): (כג) ואין בוחה. ומוטב שיהיו שוגגין ואל יח
מודין (כ"ח ע"ג) וקב"ל אפרה (ס"ח): (כד) שאין (כו)
ושל"ה (מ"ט ע"ג) שבת פרק נר בניה את (כ"ג) החמיר אף לצורך גדול. ושמן
רצה נהגים בקהלות חשוכים שיושבם בחשכה במוזאי שבת אפלו
בחתונה עד שאסור הקהל ברכו. וכן נהג הגאון הר"ש קש"ו
צוירים אצלו סעודה שלישית. ובפרי מגדים (י"א ע"ג) מצד להקל
להדליק על ידי אינו יהודי במוזאי שבת לצורך מצוה אף קשהא
צדו בין השמשות. וכל שכן בערב שבת בין השמשות לצורך מצוה
דכונאי מחר. דלקמן בסימן שמ"ב (פ"א) עין שם: (כה) דהא רב
(כ"ו) ובכל מקום פטר לומר לאינו יהודי לתמן את הערב
שעוקלקל בשבת כדי שלא יבאו רבים לידי מקשול. וכדאי הוא
בעל העטור לספק עליו להחיר שבות דאמירה אפלו בקלאה
דאוריתא במקום מצוה דרבים נחוי אדם (ח"ב כל כ"ב ע"ג) א"א ב"ש
(ה"מ"ט) (הפנים מאירות) (י"א ע"ג) (ל). וכעין זה דעת הפרי מגדים
לעיל בסוף עין קטן כ"ב: (כו) ועין דהפנן. רצונו לומר דשם גם
כן קבאר ולא בקבל העטור: ג"א (כז) ל"ה ע"ג. ע"ג. ודקא גם
(ל"א) אבל אם משלחם בשליחותו שילכו בעצמם והדליקו את הנר
להאיר להם אין זה מקרי לצרכו. אף שעקר הליכתם הוא בשבילו.
כיון שאין גופו נהנה ממנו בעת ההולקה. ומתו אחר כך לישראל
להשתמש אצל הנר. וכעין זה כתב הט"ז בסוף הסימן (ס"ח) וזה
לשונו. ונראה לי אותו הנר שפדלקת השפחה כדי להדית עלי
אכילה שאכלו לא מקרי לצורך ישראל. כיון שאין גוף הישראל
נהנה מפניו. אלא כלים שלו סודחים והיא חוכת להדיתם. לצורך
היא מדלקת. ומתו אחר כך ישראל להשתמש לנר זה (ל"א) אף צד
גופו כיון דבעת הדלקת הנר הדליקה לצרכו. ומתו לטעם להשתמה
גם בהדחת הכלים לפני נר זה. דאף שמצד הפרי מגדים להחמיר
פנה הינו קשהישראל דית לבדו את הכלים אחר שהדליקה
השפחה הנר ומשום דמחזי שהדליקה לצרכו. מה שאין כן כזה
אמרנו דנעקר אדעתא דנפש הקב"ה וכנ"ל בספיקו ב"ו
(כח) צריכים לו. רצונו לומר ואם כן הוא הוקחה שלצרכו הדליק
וכדלעיל בספיקו ב"ו: (כט) לומר לאינו יהודי ואין להחיר (ל"א) אלא
לבני תורה. דילמא אחי למסוד ולהקל יותר: (ל) ל"ה ע"ג. כ"ו
ואין חלוק (ל"א) בין נר של שונה וחלב או של שמן. אף כנר של
אפשר שלא יתקרב על ידי זה השמן להפתילה או יתרחק ויש קנה
לומר זה לאינו יהודי: (לא) ב"ה ע"ג. רצונו לומר (ל"א) הואיל דהא

שער הציון

ד"ה דקנה פירוש שם
(ל"א) ב"ה ע"ג) וקב"ל אפרה
שפסק בבית יוסף (ו"ו ע"ג)

(ל"א) באר היטב (ה"ה ע"ג) וקב"ל אפרה
בגדים (י"א ע"ג) וקב"ל אפרה
עיקרא אינו כדורשי מהפסק סוף פרק כל כתבי

ד"ה דקנה פירוש שם
(ל"א) ב"ה ע"ג) וקב"ל אפרה
שפסק בבית יוסף (ו"ו ע"ג)

ד"ה דקנה פירוש שם
(ל"א) ב"ה ע"ג) וקב"ל אפרה
שפסק בבית יוסף (ו"ו ע"ג)

שנה כזרה איש וגור גמאק
חלק

ט. שבת קכ"ד (ש"א):
 י. ס"ט:
 כ. הרב המגיד לדעת
 הרמב"ם ופוסק הרשב"א
 [שבת מה, ד"ה גמול כפרק
 כ"ה] [משנת הלכה ג' ד"ו]
 ט. מה, א' ד"ה וזכ"ל:
 ג. הר"ן פסק כל הלכות
 [שם ד"ה גמול]:

בינונים ארמ"א

ה. מרדכי פסק כל
 (הכלים) [כתבין] [שבת
 רמ"ח] וירוש ביצה [רמז]
 הרמ"ם כנס מפר"ם
 מהטעמים כפ"ח דפוס
 פולא סימן קמ"ח ורבינו
 ירוחם [נמוי ין] חלק י"ג
 [פ"ג, ד] והמגיד [משנת]
 פסק כ"ה [משנת הלכה ג'
 ותורמת הדשן סימן ס"ז
 וכל בו סוף דיני שבת
 [סימן לא לה, ג']:

ה. מרדכי שבת שם
 בשם מהר"ם מרוטנבורג
 בשו"ת דפוס לבוב סימן
 תלו: תרומת הדשן שם;
 רבינו ירוחם שם פה, א:
 (י) כל בו שם בשם
 מהר"ם מרוטנבורג
 כתב"י קטן סימן לב;
 (י) מרדכי ביצה שם בשם
 מהר"ם מרוטנבורג
 בשו"ת דפוס פראג שם;
 רבינו ירוחם שם פ, ד;
 תרומת הדשן שם:
 (ח) תשובת מהר"ל [סימן
 רכ"ח] (י) [סימן ג']:
 (ט) תרומת הדשן [סימן ג'
 ועיין בב"י [עמוד ל"ו ד"ה
 ועד]:

גיוון מהרש"א

[ג] (י"ב סעיף ה) אב"י
 ש"א אצורף כ"ה וילא
 לאי לא מפקי על הלכות
 [שם] קכ"ד קצו לפק ע"כ
 אלו כחל היו מי לא מפקי
 פ"ח מה, ח' נ"י מי לידי
 [לפ"ק כ"ז]:

ח אב"י מחמה אצ"א. ואיתא בירושלמי פרק ה' דנינה [הלכה א']
 כשמחשב עליו לחשמים מותר לטלטלו אפילו עיקר כוונתו מחמה
 ללל. ועיין בשנת דף קכ"ד ע"ג: ו שמשלאתו דהיתר וכו'.
 והוא הדין כשמלאתו לאיסור ולהיתר (שלישי גבורים פרק י"ז שם
 מה, א' אות ג' כנסת הגדולה הנה"ט
 ד"ה כ"ז): ו ובתבי הקדוש.
 פירוש, ספרים שמוחר לקרות בהם,
 ללא כעולת שבת [פ"ק י"א] עיין
 סימן של"ד סעיף י"ג. כתוב בשלטי
 גבורים פרק ח' [שבת לה, א' אות ב']
 דניין חלק היו מוקפה. וזריך לומר
 דהוי מוקפה מחמת חסרון כ"ס,
 דכיון דעומד לכמינה קפיד עליהו.
 עיין מה שכתבתי סימן ס"ז סעיף
 י"ד [פ"ק ס"ק כ']:

(ב) אב"י ש"א אצורף כ"ה ב"ו. י"ע לפי זה היאך נושאים
 סכינים צנדין שלהם חלוייה בתורה וכולקין עמהם לביית הכנסת
 שאין שם לורך בהם. [ב"י] ואין לומר דהוה שלא כדרך הולאה, דהא
 בסעיף א' חוסר כספין של סופרים אפילו חמוצים צנדין עט שאר
 סכינים, והכי נמי כאן שלא לצורך.
 ונראה לי דלא חסרו כזה חלא שלא
 לצורך כל היום, אבל אם ישממש בו
 היום והוא נושא חללו כדי שיהא
 מוכן לו בשעתו שרי, ועיין מה
 שכתבתי סימן תקי"ח [פ"ק ג']:
 (ג) והפ"י אין אפ"ל"ם כ"י
 אב"י אצורף. כ"י [עמוד ל"ו ד"ה ועד]
 הביא דברי מהר"ל הכיני כזה דמחיר
 את הטלטול בחפ"יו, ללא כספר
 אחד שאוסר הטלטול מטעם מוקפה
 כיון שאסור בהנחת חפ"יו, דכתבו
 התוספות [פ"ה ט, א' ד"ה הכי] שאין
 חוסר בהנחתו בשבת, ע"כ. ותימא
 ל, דכיון דהיתר הטלטול תלוי בזה

שלא חוסר בהנחתו, הא כבר פסק הב"י ושו"ע בסימן ל"א [סעיף א'] שיש חוסר בהנחתן בשבת ויום טוב, כדברי הוה"ר [וזהו מה שר
 השו"ם פ"ד, ד] וא"כ שפיר חסור הטלטול מטעם מוקפה, ולמה הסכימו כ"י ורמ"א כאן להחיר הטלטול, וז"ע:

ערך אהם אמהריק"ש

פ"ק ר כ"ח [ובתבי הקדוש כ"ן]. מותר לטלטל חפ"יו אם יש לורך בדבר, ואסור ששחי להשמעת קול חשוי ככלי שרי, ואסור לטלטלו כי אם לצורך גמול או לצורך מקומו:

מחצית השקל

ליה רבא חזי לאורחים, וא"כ מותר ע"י הערמה זו. והשיבו את לי גם
 לאורחים, ולכן אמר ליה גלית אדעתך בתשובה ראשונה שאמרת אית לי
 אחריני דכרבה סבירא לך, ולא נסתפקת כי אם אי מותר ע"י הערמה,
 והשבתך דמותר, ושוב אמרת דאית לך לדידך וגם לאורחים ושוב ליכא
 להערס, לכן לדידך אסור ולכילי עלמא שרי אפילו בלא הערמה,
 וכדסבירא ליה לרבא. ומהו שמעך דגם ללמודא דידך סבירא ליה
 כהורושלמי, דהא לדידך דקיימא לך כרבא דכלי שמלאכתו לאיסור מותר
 לצורך גופו ומקומו ואסור מחמה לצל, אם כן לדידך כלי שמלאכתו
 לאיסור יש לו דין כלי שמלאכתו להיתר לרבה, וכיון דלרבה שרי להערס
 בכלי שמלאכתו להיתר במחמה לצל, הוא הדין לדידך שרי להערס מחמה
 לצל בכלי שמלאכתו לאיסור. ודע, שבתב הטי"ז ס"ק ב', מה שנושאים
 דשטרי עבדי, דמכל מקום כיון דאפשר שיצטרך להם היום ונושאין אצלו
 שיהיו מוכנים לו, ולפי זה לענין אחר מנחה שאין דרך שוב לאכול
 היה אסור, וכמו שכתבתי סימן סעיף ו' לענין דהדת כלים, ועיין שם
 במ"א ס"ק ט'. אולם אם נושאין אצלו שלא יגובו, בלאו הכי שרי. ועיין
 בתוספת שבת [ס"ק יח]: (פ"ק) ובתבי הקדוש. פירוש שפ"ר כ"י ד"א
 בענין שבת, ד"ל. שהקשה האמרין בגיטין דף ט' [ע"א] ספר הפטרה אי
 לאו דניתן לקרות בהן [דמין] דקיימא לן [שם סעיף ג'] פורים שחל בשבת אין
 הדין דאין קורין בהן, ומהאי טעמא אפילו בטלטול אסור, אלא משום עת
 לעשות כו' [מהלכות קטן] קטן דאי אפשר לכל אחד לכתוב ספר שלם, ועיין
 לעיל במ"א [י"ט] סימן דפ"ה, דהתיר הכתיבה והקריאה וגם הטלטול היה
 אסור בטלטול. ועל זה השיב מ"א דבאמת כאן לא הותר כי אם אותן
 כתבי קודש שקורין בהן, וכתב בספר (א"ר) [עולת שבת] [ס"ק ג'] שבשיירי
 כנסת הגדולה [הג"ח] אות ו' [ש] נסתפק אי מותר לטלטל מגילת אסתר,
 ובספר אליה רבה [סוף ס"ק] התירו. ובהלכות פורים [סימן תרמ"ח] כתב בספר
 פרי חדש [נאה ו] לאסור, כיון דקיימא לן [שם סעיף ג'] פורים שחל בשבת אין
 קורין המגילה, וא"כ הוי כמו ספר הפטרה קודם שהותר לכתבן, ע"ש.
 ולענין יש לפקפק בריאה זו, ניהו דאשר לקרות בה בעבור, מכל מקום
 כל אדם מותר ללמוד מתוכה, וכדאמר רבי יוחנן בן לוי במגלה דף ד'
 [ע"א] פורים שחל בשבת, ע"ש. על כל פנים אם חל פורים ביום ראשון אין
 להביא המגלה לבית הכנסת בשבת לצורך קריאתה בליל מוצאי שבת,
 דהוה ליה כיון משבת לחול, אם לא שילמוד מתוכה בבית הכנסת דבר
 מה מבעוד יום בשבת, ועיין מה שכתבתי בהלכות מגילת [שם ס"ק יח]:
 מחמת הפרוץ כ"ה, ד"ל. דלא תימא דהמקצה היא משום דעומד

(פ"ק) אב"י מחמה אצ"א (כ"ו). ואיתא בירושלמי כ"ו ועיין בשבת דף קכ"ד
 ע"ב. ולפני"ד כוונתו, דשם פליגי, רבה סבירא ליה אפילו כלי שמלאכתו
 להיתר מכל מקום אסור לטלטלו מחמה לצל, ורבא סבירא ליה דאפילו
 מחמה לצל שרי, וכוחיה קיימא לן. ואיתא שם דב מרי בר רחל הוי ליה
 כיום וכסותה מונחת בשמש, אתי לקמייה דרבא אמר ליה מהו
 לטלטלינהו, אמר ליה שרי. אמר ליה לי אחריני, אמר ליה חיה
 לאורחים, אמר ליה אית לי גם לאורחים, אמר ליה גלית אדעתך דכרבה
 סבירא לך, לכילי עלמא שרי, לדידך אסור, עכ"ל הגמרא. וקשה, אי
 פשיטא ליה לרב מרי כרבה דמחמה לצל אסור, ולצורך שיכבה יש לו
 אחרים לדידהו וגם לאורחים, א"כ במאי נסתפק ואיזה צד חיתר יש בזה
 אשר כא לשאל לרבא. גם צריך יישוב מנא ליה לרבא דרב מרי כרבה
 סבירא ליה, דלמא נסתפק בזה ועל זה בא רבי מרי לשאל אם מחמה לצל
 מותר. ועל כרחק צריך לומר דזה מוכח מתשובתו הראשונה שאמר ליה
 רבא סתם שרי ואמר ליה רב מרי אית לי אחריני, ואם היה פסיקו אי שרי
 מחמה לצל, וכיון דאמר ליה רבא רבא שרי על כרחק מחמה לצל שרי,
 ומה בכך דאית ליה אחריני, מכל מקום מותר. דליכא למימר דרב מרי היה
 חושש דלמא מאי דאמר רבא שרי, לא דמותר מחמה לצל אלא דסביר רבא
 דאין לו אחרים ולכן מותר כדי לשכב עליהם, ולזה אמר ליה אית לי
 אחריני, ואם אף על פי כן יתיר לו רבא או יודע לו דמחמה לצל שרי, וז'
 אי אפשר לומר, דאין סלקא דעתא דרבא דתיר לו כדי לשכב עליהן, וכי
 מאי סלקא דעתא דרבא דעל זה ישאל רב מרי, וכי יסתפק רב מרי אי כלי
 שמלאכתו להיתר מותר לטלטל לצורך גופו. אלא על כרחק פשיטא אם ע"י
 לרב מרי כרבה דמחמה לצל אסור כרבה, ובה לשאל לרבא אם ע"י
 הערמה מותר, ובאזיה אופן אפשר להערס, כך היה כוונת רב מרי. אבל
 רבא תחלה היה טובר דרב מרי שואל אם מחמה לצל שרי, לכן השיב לו
 סתם שרי, ורבא לשיטתיה דסבירא ליה מחמה לצל שרי, וכשהשיב לו רב
 מרי אית לי אחריני, או הבין רבא דעל כרחק לא נסתפק אי מחמה לצל
 שרי, דא"כ מה זה שאית לי אחריני, הלא רבא אמר סתם מותר על כרחק
 לא לשיכבה נתיבין, כמו שכתבתי לעיל דאין יטעה רבא דבזה נסתפק רב
 מרי אי מותר לטלטל כלי שמלאכתו להיתר לצורך גופו, כנזכר לעיל, אלא
 על כרחק דרבא נתכוון דמחמה לצל שרי, א"כ מה זה השיבתי אית לי
 אחריני, מזה הבין רבא דרבי מרי פשיטא ליה דמחמה לצל אסור, ואפשר
 היה טובר דגם רבא הכי סבירא ליה, ולא נסתפק כי אם אי שרי ע"י
 הערמה. והשיבו רבא דמותר ע"י הערמה. ולזה אמר ליה אית לי אחריני,
 וא"כ הערמה פשוטה לטלטלן מחמה לצל והערמה יהיה לצורך שיכבת

מבצעת כריסמאן מבאן אב"י חזין
 מכוון ירושלים

ה"ש בתוספתא
א"ת ד"ה ה"ה פ"ד
פ"ג נראה להבין:

וינום ארמ"א
זהו אשירי סוף פרק
הדליקין [שבת פ"ג
סוף טז]:

אין בהרש"א

נראה ש"ק (א) משמע
ידא יהו דאבור
ה תפילין. בין ר"י
זק קמא דיו"ט (נ"ג)
דיה משלח אהו ביום
דמחר לדבריהם
ר"ש ע"ה ועין מש"ל
[שם הלכות תפילין] שבת
ו לחלק בין שבת ליום
טוב:

גהות הפ"ע

שם ה"ז י"ד כבר א'
ק' ואע"ג שלא התייר
ב"ס. כ"ז על ידי כבר א'
אלא לפת לבד...
במוקפת כאבות
א בתן [דומיא] [שם]
א בארתיקא [שם]
[לגבי מנהג הדין כמו
ב] [אבל] [מדינה] [שם]
בן כיון שיש [מ"ה]
כ"ז ש"י לטלטלי
[אבלין] [שליח] [כ"ז]
דע ד"ה בתוספתא:

גהות והערות

ע"ה זה כ"ז הוא טעם
, קמ"ז לטל על דין
[דמשק א"י] [שם]
בין סימן ש"ה סוף
ה' [ע"ה] [שם]
הערב שלמה מ"ה
אלו ד"ה [שבת]
[שבת] [שם] לא כן
ה' למה משלח תפילין
ביום טוב:
תימן ממדינת פלג
ה' וכן הו"ה לטעם
על ומקור חיים:
תימן ממדינת פלג
ה' ע"ה תחלת השלח
ד' חיים ולמנוי ש"ה
ע"ה תחילת שם ש"ה
ש"ה [שם] למה ששם
הסו"ה:
נראה לטל א"י
ה' ששעת המעבר
מה סוף ד' כ"ז
יורה ב"ה
ג"ה כ"ז משמע
ה"ה ע"ה תחילת
התוספתא:

יא וישופר בו. משמע תפילין אפילו שלח לזכור גופו כלל שרי לטלטולי, אלא ללא הוא ככתבי קדש דשרי לטלטלו שלח לזכור כלל, אכל תפילין שרי, ולא היו ככלי שמלאכתו לאיסור, דשבת אין לרין אכל אס' יראה להניחם אין איסור דבניה, (כ) כמו שכתבו התוספות סוף פרק קמא דיו"ט (נ"ג טו, א ד"ה ה"ה) (כ"ז עמוד לו ד"ה ודע). ותימא, דבסימן ל"א (ע"ה א) פסק בהו"ה (והנה דהש"ה שיר השירים סד, ד) דהניח תפילין בחול המועד ו חייב מיתה, וכל שכן בשבת. (כ"ז) וגם התוספות בשבת דף ס' (ע"ה ד"ה לא) משמע דשכירא להו דלאסור להניח תפילין, אלא דשכירא להו כלי שמלאכתו לאיסור מותר לשלחו, וכמו שכתבו סימן תקי"ו (ע"ה ג), ע"ה, דהם לא כן לדידה למה אין מניחין תפילין בשבת. (כ) ומה שדייק ה"ה (עמוד לו ד"ה כ"ז) מדקמני (שבת ס"ז) לא ילא בתפילין, מכלל

לזכור יא (כ"ז) וישופר יב אסור לטלטלו (כ"ז) כי אם לזכור גופו או מניחין: ל (ד) (כ"ז) יש מתיריים לטלטל ב' בלי שמלאכתו לאיסור אפילו מחמת לצל (כ) על ידי יב (כ"ז) כבר או תיבוק:

דבניה שרי, ובתוספות (מנחות דף (ל"ג) [ל"ז] "ע"ה ד"ה ה"ה) (כ) ככתבו שם ללמאן דלמחר שבת לאו זמן תפילין אפילו בניה אסור, וכן כתב המרדכי הלכות תפילין [מנחות יב, ד]. (כ"ז) ויש ליישב דהכי קאמר, דכיון דלאו זמן תפילין הוא לא מייחזי לתשמש בהן, ומייחזינן שמה ילא לרשות הרבים, ועיין (כ"ז) בסנהדרין ריש דף (ע"ה) [סנה"ג]. ומכל מקום הוי ככלי שמלאכתו לאיסור ואסור לטלטלו כי אם לזכור גופו ומקומו, כן מוכח בתוספות שבת דף מ"ו (ע"ה ד"ה ודמך). מיהו בשלטי גבורים ריש פרק ו' דשבת [כ"ה, ג א"ה כן] כתב בשם הפוסקים דשרי לטלטלו, עיין סימן ש"ג סעיף י"ח ומה שכתבתי [כ"ז] סעיף ל"ג [כ"ז] יב אסור לטלטלו. כתב העולם שבת [כ"ז] יב בשם האור זרוע [הלכות שבת סימן טו] דחולצות אסור לטלטלן כלל, דלאו כלי הוא, עכ"ל. ולי נראה דהוה לרבי יהודה, אכל לדין דקיימא לן כרבי שמעון שרי, עיין בתוספות [שבת דף ל"ו] (ע"ה ד"ה ה"ה) [שם] ויבגמרא שם. וליכא למימר דהוי מוקפה מחמת חסרון כ"ס, דבהא חף רבי שמעון מודה: יב כבר. והוא הדין אם נתן זה דבר אחר המותר לטלטל:

באר היטב

(יב) כבר. והוא הדין אם נתן זה דבר אחר המותר לטלטל, מ"ה [כ"ז] ויבגמרא שם. ועיין סימן ש"ה סעיף ה':

ביאור הגר"א

(כ"ז) וישופר, עיין תוספות [שבת ל"ה] (ע"ה) ול"ד [נ"א], ד"ה והנתיב כ"ז וד"ה הא ר"י שמעון, ובירושלמי [שבת פ"ו הלכה א] מטלטלין את השופר להשקות בו את התרופה: [כ"ז] יב אם לזכור, סוף פרק קמא דיו"ט [נ"ג טו, א] רב ששת שרי לשרורי תפילין כ"ז: [כ"ז] [שבת ה"ה] יש מתיריים, [שבת קכ"ז] או איתיה אבי לרבא מדוכה כ"ז. ועיין מ"ה [כ"ז] ומה שכתבו [שם] קמ, בן ולא אמרו כבר כ"ז, היינו דבר שאסור לטלטלו לגמרי ואין תורת כלי עליו. והרשב"א [דלהק] חולק על זה. ועיין ט"ז [סימן ש"ה] [שם] שהשיג על השריע בסעיף זה, אבל אין קושיותו בלום, דמנודה שהדליקו מוקפה מחמת איסור דהיחיה בידים, ואפילו לצורך גופו אסור, והרי הוא כמו ארנק, אבל מכל מקום האמת דכבר, וכמו שכתוב דלא התייר כבר כ"ז, וכמו שכתוב לקמן סימן ש"ה סעיף ה', ומדוכה שאנו, כמו שכתב הרשב"א בעבודת הקודש מ"ו א' [מה מוצי ש"ה] [שם] הלכה ט"ז בזמן שיש שום למה מטלטלה והלא לא אמרו כבר אי תיבוק אלא למת בלבד, לפי שלא נאסרה המדוכה אלא מחמת מלאכה זו של שחיקת שום וכיוצא, ועכשיו הרי היא משמשת דיהר בללאכה, ונמצא האוסרה מחמת כבודיה המטלטלת עם התבשיל, עכ"ל. ולפי זה אין מטלטלין אלא אם יש בחובו דבר המיוחד לו, וכן דייק לשון הברייתא שום דוקא, וכן פסק בחידושי ריש פרק י"ז שם [כ"ז] א ד"ה הא התנן, ע"ה:

מוחצית השקף

(העומרת) (העומרת) לסחורה לא הוי מוקפת, אלא הטעם דהוי מוקפת מחמת חסרון כ"ס שלא יתלכלך, ובהו גם רבי שמעון מודה, וכשמקפיד שלא יתלכלך, אפילו לעזר על פי צלוחיותו אינו ראוי, וכמו שכתב מ"ה סימן ש"ז סוף כ' בשם הרא"ש [נ"ה] [שם] [כ"ז] וישופר [כ"ז]. בשם תפילין כ"ז, דהחלקן לשלש בבות, כתבי קודש ותפילין ושופר, על כרחך חלוקים כ"ז, והניחו אפילו מחמת לצל, ושופר לא הותר כי אם לעזר גופו ומקומו: אין בדין, הכתבי קודש מותר אפילו שלא לעזר, ותפילין מותר דוקא לעזר, והניחו אפילו מחמת לצל, ושופר לא הותר כי אם לעזר גופו ומקומו: אין בדין אות, ר"ל, דכהאי טעמא שבת לאו זמן תפילין, משום דכתבי בתפילין [שבת ג, טו] היתה לאות על ידך, ובשבת ריום טוב יש לנו בלאו הכי אות, דהיינו שבת ריום טוב גופיתהו הוי אות, וכמו שכתוב לעיל סימן ל"א [ע"ה א], ואין צורך לאות תפילין: כמו שכתבו התוספות סוף פרק קמא דיו"ט. רתנן התם (ה"ה) [שם] משלחים ביום טוב כלים בין תפורין ובין אין תפורין כ"ז, אבל לא סנדל המסומר (דאסור לטלטל בשבת, שאסור חז"ל משום שפעם אחת ארע תקלה על ידו, כראיאת בשבת ר"ה ס' ע"ה). זה הכלל, כל שנאותין בו ביום טוב משלחין אותו, ואסור שם [ש"ה א], רב ששת התייר לשלוח תפילין, והקשה לו אביו והתנן זה הכלל כל שנאותין בו ביום טוב, ותפילין אין נאותין בו ביום טוב, ומשני דריתב ביום טוב דתני במתניתין קאי אלמטה, והכי קאמר, כל שנאותין בו בחול, ביום טוב משלחין אותו. וכתבו התוספות דלא אתי לאתויי כי תפילין, אבל לא סנדל המסומר, דאי שרי לשלחו אתי לטלטלו, מה שאין כן תפילין דאפילו מניחין לו ביום טוב, ותפילין אין נאותין בקובצת [שבת שם ד"ה וד"ה] (ה"ה) דלפי זה צורך לומר פירוש המשנה כל שנאותין בו בחול, דהיינו עיקר הנאות בחול, ומכל מקום גם ביום טוב ראוי

המניחין מקבל על כל פנים שכר כמו שאינו מצוה ועושה, וכמו נשים במצוות

המניחין מקבל על כל פנים שכר כמו שאינו מצוה ועושה, וכמו נשים במצוות

20

תשובה: אפי' במשחקים אלו שאסורים משום עובדא דחול, אכן כיוון דמיוחדים לקטנים לא הו"ל מוקצה.

יא. דין בסיס בטם המיוחד לפמוטים

שאלה: טס זהב שהניחו עליו המנורה (לייבטר) וכיכר לחם, אם מותר בטילטול

תשובה: הטס אסור בטילטול כיוון דמיוחד בשביל המנורה. ול"ד לשולחן כיוון דשולחן הוא לכל תשמישים, היינו שמויחד לכיכר ולמנורה, משא"כ טס שמויחד למנורה. ואפי' אם משתמש בטס זה לצורך אחר הו"ל בכ"ז מוקצה, כיוון דהדרך שהוא מיוחד לנרות. אכן אם הוא טס גדול מאוד ושייך בו תשמישים אחרים לא הו"ל מוקצה (ולכאורה הדבר תלוי בטעמי ההותר לבסיס לדבר האסור ולדבר המותר שנתבאר בדברות משה שבת ה"ב סימן ל"ח ענף ב', ועיין שם בדרך הב' בטעם הא' שלכאורה אין נפ"מ אם הבסיס מיוחד לדבר האסור דווקא, משא"כ לטעם הב' בדרך זו).

יב. אם ייחוד מקום הוא תנאי הברחי להגדרת מוקצה מחמת חסרון כיס

שאלה: במוקצה מחמת חסרון כיס, הא דמצינו (שבת קכ"ג ע"א) דמייחד להו מקום, אם בעינן דווקא ייחוד מקום במוקצה מחמת חסרון כיס, או דלא. תשובה: לא בעינן ייחוד מקום. והא דמובא בגמ' דמייחד להו מקום, זה הוי רק בגדר סימן שמקפיד על החפץ. וכן להיפוך, אין ייחוד מקום לתודיה הגורם שיחשב כמוקצה, דא"כ יהיה כל סמרטוט שייחדו לו מקום, מוקצה.

יג. אם לגרור עצמות וקליפין מן המפה על ידי סכין

שאלה: אם יש לנחוג כדעת הט"ז סי' ש"ח ס"ק י"ח לגבי סילוק קליפין ושאר דברים מעל השולחן, לגררן ע"י סכין.

תשובה: במקום שיכול לגררו ע"י סכין ולא יצטרך להגיע להיתר טילטול דגרף של רעני, מוטב שיגררו ע"י סכין.

יד. משחק שמרביבים בו מילים מאותיות אם הוא מוקצה

שאלה: משחק שכל משתמש מקבל איתות, ומרכיבים מן האותיות מילים (הנקרא סקרבל), והיינו שהאותיות נאחות במקומן במשבצות, אם השיבי ליה כלי שמלאכתו לאיסור, ואסור בטילטול. תשובה: משחק זה הוי מוקצה כיוון דאסור לשחק במשחק זה בשבת. אכן אם הילדים משחקים בחתיכות

ה. מהו צורך הגוף המתיר לקרוא באיגרת שלום

שאלה: איגרת שלום דמותר לקראות בו הוא דוקא שיש בו צורך הגוף (עי' מ"ב סי' ש"ז ס"ק נ"ד, ובתוס' שבת קט"ז ע"ב ד"ה כ"ש אי' צורך גדול), מהו גדר החשיב צורך הגוף, האם בעינן שיהיה בו דבר נחוץ או השש סכנה.

תשובה: כל איגרת שאין בו עניני ממונות מותר לקרות בו. אכן איגרות הבאים מחוץ לתחום אסור לטלטלם.

ו. אם טילטול בגופו מותר דווקא לצורך דבר המותר

שאלה: איך יש לנחוג לגבי טילטול דבר האסור ע"י טילטול בגופו (שאינו נוגע במוקצה בידו, סימן ש"א סעיף ח'), אם מותר דווקא לצורך המותר או אפי' לצורך דבר האסור (עי' מג"א ס"ק כ"ד). תשובה: אסור לטלטל בגופו לצורך המוקצה, אכן אם הוא דבר נחוץ מותר.

ז. אם להניח ילדים לשחק בצעצועים שמשמיעים קול

שאלה: הראתי למרן טלפון קטן שהילדים משחקים בו, האם צעצועים כאלו המשמיעים קול הו"ל מוקצה. תשובה: אינו נכון שהילדים ישחקו בצעצועים כאלו. אכן כיוון שהילדים משחקים בהם בחול, דינו ככלי שמלאכתו לאיסור ומותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו. אכן כל זה בצעצועים שאינם משמיעים קול מיד כשאוחז בהן. אבל צעצועים שמיד כשנוגע בהן משמיעין קול, אסורין בטילטול משום השמעת קול.

ח. מה נחשב טילטול כלאחר יד

טילטול ע"י אחורי ידיו לא ברור החשיב ליה כלאחר יד, דלא חשיב כלאחר יד כ"כ, אכן במפרקי חשיב כלאחר יד.

ט. טילטול בשר חי

שאלה: אם מותר לטלטל בשר חי בזה"ז (סימן ש"ח סעיף ל"א)

תשובה: כיוון דאין הדרך לכוס על בשר חי (עי' מג"א ס"ק נ"ז), לכן הו"ל מוקצה.

י. טילטול משחקי ילדים שאסור לגדוליהם לשחק בהם

שאלה: משחקי ילדים של הגרלה, או משחקי הקוביא (דייס בלע"ז) ומשחקי קלפים, וכן משחקים שאסורין מחמת שיש בהם עובדא דחול, אם מותר לטלטלם בשבת.

אצור שיש אולי חלקה סי' כג איתא

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

שו"ת

נשמת שבת

חלק ג (ב)

הלכות מוקצה

*

כולל בירורי הלכות בהלכות שבת המצויים
(השייכים לשו"ע סי' ש"ח - ש"ב)

*

כל אלה חוברו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה
ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ה"ח

ספר חינוך ישראל, סי' נשמת ישראל ג"ח

שו"ת מקדש ישראל ז"ח, וש"ס

ברוקלין נ.י. - אלוף תשע"ב לפ"ק

דפוס הכתב

יעשה כן שלא לצורך) וע"ע סי' מו"ק (ש"ח ד"ה שם לטלטל), והגם שפשטות הדבר נוטה דלטלטל בגופו לא חשיב טלטול כלל ומותר בכל אופן. מ"מ היות שגדולי הפוסקים הנ"ל מחמירים יש להחמיר כן, וכן מביא בס' שבות יצחק (פי"ג אות ו' מג"א) דכשאינן כל כך לצורך אין לטלטל בגופו.

וע' בדברינו בס' תמ"ח בנוגע טלטול בגופו בדבר שדרכו בכך.

"כלאחר יד"

ודע דמה שנזכר כמה פעמים בפוסקים לשון "לטלטל כלאחר יד", יש בו ב' משמעות, דכמה פוסקים קוראים כן לכל טלטול מן הצד, וממילא שאינו מותר אלא לצורך דבר המותר (ע' הגהות רע"א רס"י ש"ח), אבל בהרבה פוסקים נקטו לשון טלטול "כלאחר יד" לטלטול בגופו (ע' לשון שו"ע הרב סי' ש"ח סט"ו) ונטלטול מן הצד הוא טלטול ע"י דבר אחר, והכי איתא בהדיא ברא"ש (פ"ג דשבת סי' י"ט, ובפסקי הרא"ש שם) דכלאחר יד היינו טלטול בגופו [ואין כאן מחלוקת, אלא שלפעמים השתמשו בלשון זה גם לטלטול מן הצד, שהוא ג"כ א' מאופני ההיתר, ועשו"ת מנחת שלמה סי"ד אות ב].

לטלטול בדרך שינוי (ע"י ב' בני אדם, בב' ידיו כשהדרך לטלטלו ביד א')

כ' בס' תוס"ש (בסוף ההקדמה לסי' ש"ח) דאם יכול לטלטל מוקצה בידו האחת והוא נוטה בשתי ידיו דמיקרי טלטול מן הצד דלאו אורחיה בהכי עכ"ל, וכ' בס' שש"כ (כב-לד הערה ע"ז) דלדבריו זה חשיב שינוי מדרך חול ומותר אף לצורך דבר האסור [ושצ"ל דמיקרי טלטול 'כלאחר יד' במקום 'לטלטול מן הצד'], עוד שם דלדבריו כמו כן נמי מותר לטלטל המוקצה (שדרכו לטלטל ע"י אחד) ע"י שני בני אדם, ולכאורה להתוס"ש ה"ה שמותר לטלטל מוקצה באצבע אחת (בדבר שאין הדרך לעולם לטלטלו כן) כיון שאין רגילין לטלטל כך שום דבר חשיב

לטלטול כלאחר יד, ולאחר זמן ראיתי נמי כן בס' דיני מוקצה (ע' קי"ד) דמותר לטלטל כל דבר מוקצה כלאחר יד דהיינו באופן שאין רגילין לטלטלו ככה "כגון באצבע אחת", אבל בב"אורחיס לס' תוס"ש (ש"ח סק"ד) מפרש כוונה אחרת בס' התוס"ש דכוונתו להתיר רק לצורך דבר המותר, ושס"ל דלטלטול בשינוי כלאחר יד יש לו דין אחד עם טלטול מן הצד [וס"ל עוד דלהתוס"ש לא מיקרי טלטול בגופו כי כשמטלטל בא' משאר איבריו, אבל בידיו בכל גוונא אסור, ואפילו אחורי ידיו, ומותר רק מטעם שינוי ודינו כלטלטול מן הצד עיי"ב, ואין דבריו מוכרחים].

אבל בס' או נדברו (ח"ה סי' כ"ה) ובשלמי יהודה (ע' ר"א) כתבו דבכלל לא קי"ל להלכה כהתוס"ש בזה, מדהשמיטו הפוסקים דבר זה, וכן בנוגע לטלטול מוקצה בדרך שינוי ראיתי לדייק מהפמ"ג והמ"ב (סי' שכ"ח סקנ"ב) שם שלצורך חולה מותר לטלטל מוקצה בדרך שינוי (כמבואר שם בשו"ע דבשביל חולה הותר שבות ע"י שינוי) משמע דאילו שלא לצורך חולה אסור.

☆ ☆ ☆

סימן תמ"ז

שאלה - מהו לטלטל מוקצה אחורי-ידיו או בין אצילי ידיו.

תשובה - בשו"ע הרב מתיר, ובדבר שדרכו (תמיד) בכך יש

לאסור. בשו"ע הרב (סי' רע"ז ס"ט) מבואר בהדיא דלטלטול "בין אצילי ידיו ואחורי ידיו" חשיב טלטול מן הצד, ועיי"ש (בס"י) דחשיבו טלטול בגופו, ומותר אפילו לצורך דבר האסור (המוקצה) [ועיי"ש דרק טלטול מן הצד דהיינו שמטלטל דבר כדרכו ועי"כ מתטלטל עמו המוקצה אינו מותר אלא לצורך דבר המותר, אבל לטלטול כלאחר יד שהוא בשינוי מדרך החול מותר אף לצורך דבר המוקצה].

מיהו מדברי השו"ע בס' שאין לטלטל תחת שערשין משי משום איסור [והובא בשו"ע הרב ספ"ד] בין אצילי ידיו לא חשיב דעכ"פ חשיב טלטול מן דהוי לצורך דבר האסור, ו (השמטות) שמההוא דשו"י לשאת תחת אציליו זרע (ב המשי, משום איסור טלטול מוכח דדבו וכן בדע"ת (סי' שי"א ס"ח) דשבת ה"ה) דאסור לנענע (ורכי ינאי היה מקלל

אבל מ"מ לשיטת שו"ע דזרע התולעים, ומ התם האיסור 'להשם' בש ידיו, דנמצא שמטלטלו ביד הרשב"א המובא בשלטה" דף-עד) מוכח דהדיון כשמ שכתב מהו "לקיימו" שם ב מיהו מלשון השאלה בתע ע"ד) אין הכרח שכתב שו וכו' עם למ"ד, מיהו יש שהדיון להניחו שם בשבח מער"ש אין לאסור משום עבד מידי וצ"ע, מיהו אכו מחוייב לנערו, כמו בטלו דבדאפשר חי

וצ"ל דשאני זרע התולעני בכך לטלטל ככה ז ככה המשי (משא"כ שאר שדרכו בכך שי"א שאעפ"כ בס' נתלת ישראל (פי"ד) שדרך טלטולם 'אך ורק' בשאר טלטול בגופו בדבר שמטלטלו גם בידיו [וממ

23

שהבאנו בסי' תמ"ח משם שו"ע הרב דאפילו בדרכו בכך חשיב טלטול בגופו שמותר אפילו לצורך דבר האסור.

שו"מ בשו"ת חזון נחום (סי' ל"ג) שנתקשה ע"ד שו"ע הרב סי' רע"ו דבאחורי ידיו או בין אצילי ידיו חשיב טלטול מן הצד וכטלטול בגופו מהמבואר בשו"ע סי' ש"ח סמ"ו שאסור לשאת תחת אציליו זרע התולעים שעושין המשי מפני שהוא אסור בטלטול, וכ' לחלק דשאני "תחת אציליו" שהוא יותר דרך אחיזה מן "בין אצילי ידיו", עוד כתב דבין אצילי ידיו שכ' בשו"ע הרב דמותר היינו "מרפק" שהוא למטה מהזרוע, משא"כ בין אציליו דהוא בית השחי תחת הכתף שם הוא דרך הוצאה [ועדיין צע"ק ממה שהבאנו למעלה משו"ע הרב (סי' ש"ה סכ"ד, בטעם היתר הכנסת ראשו תחת משוי המוקצה לסלקו כדי שתפול) שאין אסור טלטול מוקצה אלא בידן].

ובדברי המ"ב יש סתירה דבסי' שי"א (סק"ל) סתם (משם אחרונים) "דבכל שאר איבריו" (חוץ מידו) חשיב כטלטול בגופו, ואילו במ"ב סי' רע"ו (סקל"א) מביא משם סי' דרך החיים דטלטול מן הצד שדי ע"י ישראל "כגון באחורי ידיו או בין אצילי ידיו", וסיים עלה דמיהו כדי שלא יוגנב או יופסד המוקצה אסור (ע"י נכרי כיון שאסור ע"י ישראל יעו"ש), משמע דס"ל דלא חשיב כטלטול בגופו, אלא כטלטול מן הצד גרידא דאינו מותר אלא לצורך דבר המותר [אמנם יש לדחוק שכוונתו למה שכתב שם בשו"ע הרב בביאורו הנרחב (ובקונטרס אחרון) לבאר ההלכה שהוא להחיר אמירה לנכרי בדבר שיש לו אופן היתר לישראל, אלא שקיצר ודוק, וצ"ע שלא פירוש בדבר עמוק כזה], ובדוחק יש לחלק בין טלטול דרך שאר איבריו (שכגופו) לבין טלטול ע"י אחורי ידיו או בין אצילי ידיו, שסוכ"ס ידיו מעורב בהטלטול, ודוק.

מורה מדברי השו"ע בסי' ש"ח (סמ"ו) שכתב שאין לטלטל תחת אציליו זרע התולעים שעושין משי משום אסור טלטול (ואיסור מוליד) [והובא בשו"ע הרב ספ"ד] מוכח לכאורה דטלטול בין אצילי ידיו לא חשיב טלטול בגופו [ואולי דעכ"פ חשיב טלטול מן הצד אלא דאסור משום דהוי לצורך דבר האסור], ובאמת בס' מנחת פתים (השמטות) שמהוא רשו"ע סי' ש"ח סמ"ו דאסור לשאת תחת אציליו זרע (ביצי) התולעים שעושין המשי, משום אסור טלטול מוקצה, אף שהו"ל טלטול בגופו, מוכח דדבר שדרכו בגופו אסור, וכן ברע"ת (סי' שי"א ס"ח) מביא מירושלמי (פ"כ השבת ה"ה) דאסור לנענע מוקצה באצילי ידיו (ורבי ינאי היה מקלל מאן דעביד הכי).

אבל מ"מ לשיטת שו"ע הרב תוקשה מההוא זרע התולעים, ומתחילה חשבתי דאולי התם האיסור 'להשם' בשבת הזרע תחת אצילי ידיו, דנמצא שטלטלו בידיו ממש, אמנם מלשון הרשב"א המובא בשלטה"ג שעל המרדכי (שבת דף עד) מוכח דהדיון כשמונת שם עוד מער"ש, שכתב מהו "לקיימו" שם בשבת, ואעפ"כ אסורה, מיהו מלשון השאלה בתשו' הרשב"א (ח"ד סי' ע"ד) אין הכרח שכתב שם מהו "לקיימו לשם" וכי' עם למ"ד, מיהו יש לדון מטע"א דצ"ל שהדיון להניחו שם בשבת דאת"ל שמונת שם מער"ש אין לאסור משום מוליד כון שבשבת לא עביד מירי וצ"ע, מיהו אכתי י"ל דבכניסת השבת מחוייב לנערו, כמו בטלטול מן הצד דעלמא דבדאפשר חייב לנער.

וצ"ל דשאני זרע התולעים משום דדרכו 'תמיד' בכך לטלטל ככה זרע התולעים, שעושין ככה המשי (משא"כ שאר טלטול בגופו בדבר שדרכו בכך שי"א שאעפ"כ מותר), וכיו"ב ראיתי בס' נחלת ישראל (פי"ד) דשאני זרע תולעים שדרך טלטולם 'אך ורק' תחת אציליו, משא"כ בשאר טלטול בגופו בדבר שדרכו בכך, שמצוי שטלטלו גם בידיו [וממילא שלא תוקשה ממה

י כן בס'
כל דבר
נ דגילין
בביאורים
זרת בס'
המותה,
דין אחד
ס"ש לא
משאר
לר אחורי
לטול מן
ובשלמי
א קייל
קים דבר
ראיתי
כ) שכו
ך שינוי
ה שבות
ה אסור
וי-ידיו
ובדבר
יש
מבואר
י ידיו
דחשיבו
האסור
דהיינו
ל עמו
ר, אבל
ל מותר

ובשו"ת אג"מ (או"ח ח"ה סי' כ"ב אות ח')
דטלטול ע"י "אחורי ידיו" לא ברור
דחשיב כלאח"י כל כך, אבל "במרפקו" חשיב
כלאח"י עכ"ד (וצ"ע דלכאורה חשיב טלטול
בגופו).

L
☆☆☆

סימן תמ"ו-ב

74 **שאלה** - להנ"ל מהו להעביר הפמוט(ות)
מעל שולחן האכילה בין זרועיו
כדי שיהיה מקום ישיבה לכל הילדים סביב
השולחן [ומהו כשכוונתו שלא יגנובו את
המנורה].

תשובה - מותר [וראוי לעשותו כשאין
רואים]. והוא לפמ"ש"כ בסימנים
הקודמים דזה חשיב טלטול בגופו, ושטלטול
בגופו מותר אפילו לצורך דבר האסור, כל שכן
כדי לפנות מקום שהילדים הקטנים יוכלו לישב
סביב השולחן ולאכול סעודת שבת ביד עם
הוריהם, דזה ודאי חשיב דבר המותר וצורך
(כבוד) שבת [אבל לצורך דבר האסור כתבנו
למעלה שהמחמיר בזה תע"ב].

והן אמת דמסתבר דלשיטת החזו"א המובא
דברינו לעיל בסי' תמ"ה נראה לאיסור
(אפילו כשכוונתו לצורך דבר המותר לפנות מקום
אצל השולחן) מאחר שהוא מכוון לטלטל
המוקצה ממש, מ"מ כתבנו שם דלא נקטינן
כוותיה בזה.

מיהו היות שבעיני בני"א הוא זילותא דשבתא
(ועובדא שמעתי מא' מגדולי הרבנים
שבצעירותו נהג להקל בזה, ולאחר שהבחין בכך
חמיו שהיה בעל הבית פשוט תמה על התנהגותו,
מאז חדל מלנהוג היתר בזה) על כן נראה שיעשהו
בזמן שאין א' מבני הבית שם בחדר (באשמורת

L
הבוקר).
☆☆☆

סימן תמ"ז

שאלה - "אחורי פיסת היד" דהיינו גב
היד (או 'אחורי האצבעות')
טלטול ע"י הזרוע.

תשובה - אחורי פיסת היד מסתבר דלא
חשיב טלטול בגופו, ובין
(כותלי) האצבעות צ"ע. כי בסי' שלמי' דאחורי
ידיו (שמחיר בשו"ע הרב) פירושו בגב היד או
בגב האצבעות, מיהו ולענ"ד דאחורי פיסת ידו לא
חשיב טלטול בגופו מאחר שכן הדרך תמיד
לטלטל חפצים ע"י גב ידו כשיושב ויש שם אצלו
איזה חפץ שרוצה לסלקו לצדדים, ואין לו שום
צורך שיקחנו בידו, כגון שרוצה לסלק פירותים
שעל השולחן לפניו (וכפרט כשאררבה אינו רוצה
ליקחו בידו כדי שלא ללכלך ידו וכדומה), ובסי'
שלמי יהודה בפתיחה (הערה כ"ט) מביא מג"א
דדחיפה ע"י כף היד והאצבעות חשיב כטלטול
בגופו, ולענ"ד כנ"ל, כל כן אם נימא דטלטול
בגופו כדבר שאורחיהו בכך אינו נכלל בהיתר
של טלטול בגופו (ע' בדברינו בסי' ע' להלן סי'
תמ"ח).

וי"ע מהו להרים מוקצה בין אצבעות מלפניו,
ומהו בין האצבעות מגבם (בין כותלי
האצבעות), אם טלטול בין אצבעותיו חשיב
כטלטול בגופו [לפמ"ש"כ בשו"ע הרב (סי' רע"ז
סי"ט) דטלטול בין אצילי ידיו ובאחורי ידיו חשיב
טלטול בגופו יעו"ב, ע' בדברינו להלן בסי'
תמ"ז], או דילמא כמה פעמים כן הדרך לטלטל
חפצים בין באצבעות (כמו שהדרך ליקח עט ביד
כדי לכתוב בו), אבל בדרך כלל אין לוקחים
חפצים בין כותלי האצבעות (רק בין קצה
האצבעות) והבן, ודאיתי בסי' שלמי יהודה שם
שמביא מג"א דבין אצבעותיו הוי טלטול ממש,
ולענ"ד כנ"ל, וע' בסי' שבות יצחק (פי"ג) בשם

L
הגרמ"פ.
☆☆☆

סימן ר

שאלה - טלטול בג

תשובה - לרוה"פ
מתיר גם

ש"ח סק"ב) שכתב דלא
חגורתו סכין שאין לו בו
היתר אסור לטלטל שם
דבכה"ג לא חשיב טלט
כטלטול גמור, והטעם כי
לדחות שי"ל דכוונת הו
לצורך כלל, וי"ל דזה
שטלטול בגופו מותר לז'
בסי' תוס"ש (סק"ח) נתק
הו"ל טלטול ע"י גופו
הדרך לטולס בכך מיקר
בסי' תוס"ש בסי' ש"א
מטלטול מן הצד דמוו
דבכה"ג כדי להשתמש ב
י"ל דחשיב לצו

אבל בשו"ע הרב (סי'

מי שהחשיך לו
כי דכיס התלוי בחגורת
ולא בידו, ואין בו איסו
לצורך דבר האסור ממ
שככיס), וכ"ה בדבריו ו
לילך (ברשה"י) כשמעוו
טלטול בגופו, וע"ע בד
דכמו כן כיס בחגורתו ע
טלטול בגופו, דלענין ט
ממש, יוצא מדבריו ד
בגופו כארנקי אעפ"כ
משום שינוי רק ד

אמנם באמת מדלא כ

דלא ס"ל כן,
לא חשיב טלטול בגו

סימן תמ"ח

השאלה - טלטול בגופו בדבר שאורחיה בכך.

תשובה

לדוה"פ אסור (ובשרע הרב מתיר גם זה). מדברי הטו"ז (סי' הנהגות סכין שאין לו בהם צורך (דהא אף כלי היחיד אסור לטלטל שלא לצורך כלל) מוכח דבכה"ג לא חשיב טלטול בגופו דמותו, אלא כטלטול גמור, והטעם כיון שדרכו בכך, מיהו יש לדחות שי"ל דכוונת הטו"ז מצד טלטול שלא לצורך כלל, וי"ל דזה אסור אף בגופו (אף שטלטול בגופו "מותר לצורך דבר האסור"), מיהו בסי' תוס"ש (סקי"ח) נתקשה כנ"ל על הטו"ז דהא וי"ל לטלטול ע"י גופו דשרי, ותי' דצ"ל דכיון דדרך טלטולם בכך מיקרי טלטול גמור, וכ"כ עוד בסי' תוס"ש בסי' ש"א (סקנ"ט) נפ"י ועוד גרע שטלטול מן הצד דמותו לצורך דבר המותר, דבכה"ג כדי להשתמש בהסכין (לא לשם שמירתו) י"ל דחשיב לצורך דבר המותר].

אבל בשו"ע הרב (סי' רס"ז סי"ט כמוטגר, גבי מי שהחשיך לו בדרך ושכח ארנקי עליו) כ' דכיס התלוי בחגורתו הוי נמי טלטול בגופו, ולא בידו, ואין בו איסור כלל (פי' אפילו שהוא לצורך דבר האסור ממש דהיינו לשמירת ממון שבכיס), וכ"ה בדבריו בסי' ש"א (סל"ט) שמותר לילך (ברשה"י) כשמעות בכיס התפור בבגדו דהוי טלטול בגופו, וע"ע בדבריו בקונט"א שם (סק"י) דכמו כן כיס בחגורתו שהוא הוצאה כדרכה חשיב לטלטול בגופו, דלענין טלטול לא מתסר אלא בידו ממש, יוצא מדבריו דאף דבר שדרכו לטלטלו בגופו כארנקי אעפ"כ מותר (מוכח דאין ההיתר משום שינוי רק דאין זה נקרא טלטול).

אמנם באמת מדלא כתבו שם כן שאה"פ משמע דלא ס"ל כן, וכנ"ל בדבר שדרכו בכך לא חשיב טלטול בגופו, וכן בסי' מנחת פתים

(השמטות) הוכיח מההוא דשו"ע סי' ש"ח סמ"ו דאסור לשאת תחת אציליו זרע (ביצי) התולעים שעושין המשי, משום איסור טלטול מוקצה ומשום איסור מוליד המשי, דדבר שדרכו בגופו אסור, וע' שו"ת חזון נחום (סי' ל"ג), וע' נמי בסי' שש"כ (פ"כ הערה רמ"ד) שמביא מהגרשו"א שמקודם ר"ל מדעת עצמו דמותו לילך כשחפץ בכיסו דהוי טלטול בגופו, ושוב כ' לפקפק כיון שאורחיה בכך, וראיתי ב. שתמה ע"ד שר"ע הרב ממה שכתב הרא"ש (פ"ג סי' י"ט) דטעם היתר טלטול בגופו משום שהוא כלאחר יד (פי' בדרך שינוי), ממילא בכה"ג שהוא כאורחיה אינו נכלל בהיתר זה ונהוכיח נמי כן משו"ע סי' ש"ח סט"ו בסנדל שנפסקה רצועה שכשבטל תורת כלי ממנה אסור לטלטלה (וצע"ק ד"ל דשם מיירי לטלטלו בידו) ועל כן מפקפק עמש"כ הרב בסי' רס"ז דלהרא"ש אם מצא חפץ של מוקצה בכיסו מותר לילך עמו לביתו, ואי"צ לנערו מיד כיון שהוא טלטול בגופו, דבכה"ג שהוא טלטול כי אורחיה אף הרא"ש מודה שאסור נובאמת בשו"ע הרב עצמו בסי' ש"ח סט"ו בכתבו היתר טלטול בגופו כ' בזה"ל שזהו הנקרא טלטול כלאחר יד שהוא בשינוי מדרך חול, ואעפ"כ כ' הוא עצמו דכשהמוקצה בכיסו מותר לילך עמו ככה וצריך לחלק, וכ"כ בסי' מנוחת אהבה (פי"ג סי"ב) לאיסור, ועל כן אסור שם להתולכים בשיטת המחבר (שאוסר בסי' ש"ח סמ"ה לטלטל כדור) לשחוק בשבת משחק כדור-רגל [מיהו י"ל דשם אף לשו"ע הרב אסור כיון דדרכו "תמיד" אך ורק בדרך זה], וי"ל ע מהו לדחוף בגופו שולחן כבד המוקצית, שהרי הדרך תמיד לדחוף דברים הכבדים ביותר ע"י גופו, ומסתבר להקל.

ופשוט דטלטול מוקצה בכיסו אף אם ננקוט לאיסור כשהוא לצורך המוקצה, מ"מ לצורך דבר המותר מותר דלא גרע מן טלטול מן הצד דעלמא וטלטול ע"י דבר אחר.

25

סימן תמ"ט

שאלה - טלטול מוקצה ע"י נפיחה, ומהו כשהוא לצורך דבר האסור (כגון לנפוח על שטר כסף כדי להצניעו שלא יגנב או יאבד).

תשובה - מותר (דחשיב כטלטול בגופו).

הנה ברמ"א (ש"ח סוס"ג) כתב משם תשו' מהרי"ל (סי' רי') דמותר לטלטל מוקצה ע"י נפוח, דלא הוי טלטול אלא כלאחר יד, ולא מיקרי טלטול עכ"ל, ובדעת הרמ"א (דהוי כלאח"י) י"ל דכוונתו דהוי כטלטול מן הצד דמותר רק לצורך דבר המותר, אבל לא לצורך דבר האסור ונעיי"ש בגוף תשו' מהרי"ל דבכה"ג הוי טלטול בשינוי כלאח"י, וטלטול מן הצד ע"י שינוי כלאחר יד שרי, וכן משמע מביאור הגר"א (במה שצ"יין למס' שבת קכג. דשם המדובר מטמה"צ).

אבל מסתימת לשון השו"ע (סי' ש"ח סמ"ג) דסתם וכתב שמותר לטלטל מוקצה ע"י נפיחה, משמע דהיינו בכל אופן, אף לצורך דבר האסור, וכ"כ בס' תוס"ש (סקט"ז) דע"י נפוח הוי טלטול ע"י גופו, ושכן משמע במהרי"ל, וכן יוצא משו"ע הרב (סט"ו) שכ' דהיתר טלטול בגופו (דמותר אף לצורך דבר האסור) נקרא "טלטול כלאחר יד", וסיים דאצ"ל שמותר לטלטל מוקצה ע"י נפוח שאין לך טלטול כלאחר יד גדול מזה עכ"ל, ולפי"ז אף לצורך המוקצה יהא מותר, וכ"מ בערוה"ש ובכלכלה"ש, וכ"כ בקצוה"ש ובס' ברי"ע נאולי דאף להחזו"א דאוסר טלטול בגופו לצורך המוקצה, זה מותר, דעוד גרוע מטלטול הגוף, ומצאתי באמת בהגהות רע"א שנתקשה על לשון הרמ"א הנ"ל דמשמע שאינו מותר אלא לצורך דבר המותר, למה אינו כטלטול בגופו דמותר אפילו לצורך דבר האסור, אבל לא החליט שכן הוא למעשה, ובאמת הבאנו במק"א לשון הרא"ש (פ"ג דשבת סי' י"ט, ובפסקי הרא"ש שם)

דלשון טלטול "כלאחר יד" משמעו טלטול בגופו וממילא שלא קשה ק' רע"א על הרמ"א.

וכזה סתם בס' אשל אברהם (בוטשאטש) דע"י נפיחה לא חשיב טלטול כלל, וכ"ה בס' כפה"ח (ש"ח סקל"ד).

דרך נפיחה בדבר שדרכו בכך

נראה דמותר לנפח נמלה או שאר בעל חי להעבירו מעליו לפי מה דקיי"ל דמותר לטלטל מוקצה דרך נפיחה, ואף שהדרך לעשות כן אף בימות החול ומבואר בדברינו בס' חמ"ח דטלטול בגופו בדבר שדרכו בכך יש לאסור, מ"מ כתבנו למעלה די"ל דע"י נפיחה עוד גרידע מטלטול בגופו, או דדרך נפיחה לא מיקרי טלטול כלל, וכזה נמי כ' בס' שבת לישראל (ע' תעי"ט) משם הגר"ח ק' שליט"א (ובדרך כלל אם הבעל חי הוא על גופו הוא ג"כ בגדר גרף של רעי דמותר בלא"ה בטלטול). וכן אם הוא בע"ח שיכול לעוקצו דמותר כמבואר בס' שט"ז.

וממילא נמי שאם מצא 'שער' בתוך ספר (שהוא מוקצה) דמותר לנפח בו להוציאו וי"ל נמי דהוי גרף של רעי ומותר להוציאו אפילו בידיו, מ"מ עדיף להוציאה ע"י נפוח דלא הוי טלטול כלל.

שו"ר שבהגהות אמרי דוד (עשו"ע סי' ג) מ' דאסור לטלטל נוצה ע"י נפיחה דדורו בכך, אבל מביא משו"ת שבסו"ס מנחת יעקב (סי' י"ג) דטעם ההיתר של נפיחה דלא הוי כנגיעה (ומשו"ת כוכבי יצחק ח"ג סי' ח' נראה שנוטה עם האמרי דוד).

לטלטל ע"י אמצעות רוח

וי"ע מהו לטלטל דבר מוקצה ע"י רוח שהאדם עושה בידו או ע"י אמצעות איזה חפץ (כגון קרטון עבה), אם רק נפיחה שע"י פיו נידונינות כטלטול בגופו, משא"כ ע"י רוח חשיב ככוחו, או דילמא שטלטול ע"י אור לעולם לאו ש"י טלטול כלל. ומסג"ל א"ת 33

נין ש"י א"ת 33

שמה טלטול כלל. ומסתבר גמור.

טלטול דר

במ' משנת יעקב (ח"ב ז' דשפיר דמי לטלטל נ

בפיו) דהוי כלאחר יד, ולא עיי"ב, פ"י והוי כטלטול כגו אפילו לצורך דבר המותר להרשכ"כ שליט"א כ' דטלטל

נגיעה כמו

סימן ר

שאלה - מהו "ליגע דבר המתנענע לצורך דבר ד

תשובה - מותר לכתו

דבר המותר לצורך דבר המוקצה תלו מבואר בשו"ע (סי' ש"ח נ' אינו אסור אלא בטלטול, שאינו מנדנדו שרי, ולכן שכבית הכנסת שנרות דול שדולק בו אש וכי', וכן בסמ"ב) דדבר שהוא מו' ובלבד שלא יהא מונענע אפ' הרמ"א בס' רע"ז (ס"ג) שהניח עליו הנר (בכוונה) (הנר. ע' בה"ל) וה"ה ע' שבביהכ"נ שהנרות דולקו יענע עכ'

וצע"ק המקובל בעיני בני מנגיעה גרידא במ

יפה נוף (לגאון קדמון מבני ג"ט) שנותן טעם למנהג בנגיעת דבר מוקצה, ולטע